

SZAKDOLGOZAT

SZŐCS GÁBOR

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Georgikon Campus

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

Vidékfejlesztési Agrármérnöki – Alapképzés BSc szak

**Védett területek gazdálkodása, a sporthorgászat szerepe a
vidékfejlesztésben**

Belső konzulens: Dr. Lukács Gábor

Egyetemi docens

Agrárgazdaságtani és Agrárpolitikai Tanszék

Külső konzulens: Szanati Angéla

Egyetemi tanársegéd

Készítette: **Szócs Gábor**

V3KL4B

Székelyudvarhely

2024

Tartalomjegyzék:

Contents

1. Bevezetés.....	4
2. Irodalmi áttekintés.....	6
2.1. Natura 2000 – es program bemutatása	6
2.2 ROSCI 0383 terület jellemzői.....	6
2.3 A ROSCI 0383 menedzsment tervének bemutatása	20
2.3. A sporthorgászat ismertetése.....	27
3. Saját vizsgálatok	29
3.1. Anyag és módszer.....	29
3.2. SWOT analízis készítése.....	30
3.3 Kvalitatív felmérés eredményei	32
4. Következtetések és javaslatok.....	48
5. Összefoglaló	51
6. Irodalomjegyzék:.....	53
7. Képek, ábrák jegyzéke:.....	55
8. Táblázatok jegyzéke:.....	55

1. Bevezetés

A védett területek gazdálkodása, illetve a sporthorgászat mindig érdekelt és foglalkoztatott, így szakdolgozatom témájának is ezt választottam. Az általam választott kutatási téma egy meglehetősen tág kutatási terület, ezért szakdolgozatomat, a védett területek elővilágára próbáltam szűkíteni, megfigyelve és elemezve a Nagyküküllő folyó Székelyudvarhely – Héjjasfalva közötti Natura2000 - Rosci0383 területét.

Feltevésém az, hogy meg lehet valósítani azt, hogy a Nagyküküllő, dolgozatomban vizsgált szakaszában egy jóval gazdagabb állatvilágot hozhatunk létre, amellyel valamelyest visszaállíthatóak lennének a régi (1970-es évek) állapotok. Dolgozatomban olyan vidékfejlesztési módszereket keresek, amelyek által lehetővé válna egy jóval korábbi állapotára visszaállítani a területet, amelyben a halfauna jóval gazdagabb, mint a jelenben. A személyes tapasztalataim teljesen eltérőek, és úgy gondolom, hogy a most környezetvédelmi zónaként meghatározott környezet számomra nem támasztja alá azt a gazdálkodást, amit olyan szépen megfogalmaztak a Környezetvédelmi minisztérium Rosci 0383 elnevezésű programjában – a későbbiekben részletesen kifejtem mit fed a projekt.

Kutatásaim, olvasmányaim alapján megbizonyosodtam arról, hogy közel 20 évvel ezelőtt voltak már próbálkozások arra, hogy a vizsgált szakaszt „kíméleti szakasszá” nyilvánítsák és így biztosítsák az amúgy őshonos, de nehezen telepíthető halak utánpótlását. A székelyudvarhelyi Nagyküküllő vasúti hídtól, a terelő (tranzit) hídig a folyó ezen szakaszán (helyi horgászati tanácsi határozattal) az 1990-es évek végétől tilos a horgászat, majd később 2011-ben törvénybe foglalva is született döntés arról, hogy a horgászat tilos ezen a szakaszon. A fent említett terület nem esik bele a Rosci0383 területébe, amely a terelő úti (tranzit) hídtól Segesvár irányába található. A Nagyküküllő ezen szakaszán megengedett a horgászat, kivételt képeznek a kimondottan megjelölt, és védett egyedek, mint a Balkáni csik, Homoki küllő, Szivárványos ökle, Petényi márna. Ezért megfelelő és ideális hely a sporthorgászok számára is, amennyiben ezen a területen a halfauna jól érzi magát, és van elegendő tápláléka, illetve képes reprodukálni önmagát. Ahhoz hogy e feltétel teljesüljön, vagy megmaradjon fontos az emberi felügyelet, illetve fontos azon emberi tevékenységek korlátozása, melyek gátlóan hatnak, vagy degradációs folyamatokat indítanak be, bomlasztva az ökoszisztémát. A Nagyküküllő nem csupán csak egy vizes élőhely, hiszen a folyó partjain városok és falvak terülnek el, amelyek mindig is egyfajta szimbiózisban, kölcsönhatásban voltak a folyóval.

Az élet lételeme a víz, hiszen a szervezetünk több, mint 70 % -át is víz teszi ki. A folyók védelme, a Nagyküküllő védelme az egészségünk védelmét, a növény és állatvilág védelmét is jelenti. A Nagyküküllő élővilágának védelme és abban egy egészséges fauna fenntartása elősegítheti a horgászturizmust, amely hozzáadott értéként jelenhet meg a vidékfejlesztésben.

2. Irodalmi áttekintés

2.1. Natura 2000 – es program bemutatása

A természetvédelmi szempontból kiemelten fontos területek megóvására, és fenntartására létrejött európai hálózat a Natura 2000. E hálózat célja, hogy biztosítja a védett fajok és élőhelyek megőrzését, valamint elősegíti a biódiverzitás védelmét az európai területeken.

A Natura 2000 területek meghatározása az Európai Unió tagállamainak hatásköre, de a területek védelmére vonatkozó jogszabályokat az EU által kiadott irányelvek határozzák meg. A Natura 2000 területeket azok az élőhelyek, és ezen élőhelyeken előforduló fajok határozzák meg, melyek az EU által meghatározott listákon szerepelnek. Ezért ezeken a területeken a gazdálkodás, építkezés és más tevékenységek szigorúan szabályozottak annak érdekében, hogy e területek élőhelyei és fajainak megőrzése biztosított legyen. Az Európai Bizottság és az EU tagállamai közösen dolgoznak ki tervet e területek védelmére.

Romániában jelenleg több mint hatszáz, Natura 2000 terület található, mely megközelítőleg mintegy 20%-át teszi ki az ország területének. Ezek a területek számos élőhelyet, fajt és ökológiai rendszert védenek, mint például a Kárpátok hegyvidékeit, az alacsonyabb hegyvidéki területeket, a mezőgazdasági területeket és folyóvölgyeket.

A Natura2000 hálózat része, a Duna Delta területének egy jelentős része, amely az ország keleti határán található. A Duna Delta az egyik legnagyobb és legjobb állapotban levő deltavidék a világon, és az UNESCO Világörökség része. Ökológiai szempontból nagyon értékes terület, hiszen számos védett faj élőhelye. Sajátos flórája és faunája teszi jellegzetessé. A védett élőhelyek között találhatók homok dűnék, mocsarak, tavak, lagúnák és szárazabb nádas területek is. A delta területén történő tevékenységek, mint halászat, horgászat, turizmus szigorúan szabályozottak, hogy minimalizálják a környezeti hatásokat és a területen található élőhelyek és fajok megőrzését hosszú távra biztosítsák. (Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez, 2018)

2.2 ROSCI 0383 terület jellemzői

A Natura 2000 részét képezi Romániában a „ROSCI”, amely román egy mozaikszó „Repere de Importanță Specială pentru Conservarea Naturii”, magyarra fordítva: Különleges fontosságú természetvédelmi terület. A továbbiakban ROSCI 0383 néven emlegetem. Ez a szakkifejezés olyan

területekre utal, amelyek fontosak a természeti örökség szempontjából, ugyanakkor a biológiai sokféleség megőrzését szorgalmazza.

Ezek a területek nagyon fontos élőhelyek, melyeknek igen gazdag a faunája és flórája, amelynek együttese egy kiemelt ökoszisztémát képez. A ROSCI területek a Natura 2000 hálózat szerves részét képezik, amelynek célja, hogy biztosítsa a fenntartható fejlődést és a biológia sokféleség megőrzését az Európai Unió területén.

ábra 1 ROSCI 0383 Térkép - Természetvédelmi terület. (Forrás: www.rosci.ro)

A ROSCI névvel illetet és bejelölt területek, jogszabályozások által, lehetővé teszik az állat és növényfajok élőhelyeinek megóvását és elősegítik a környezetvédelmi tervek kidolgozását és végrehajtását a területeken. Ugyanakkor a ROSCI területek gazdasági és turisztikai fejlesztése is lehetőséget nyújt az olyan fenntartható gazdasági tevékenységek megsegítésére, mint például a turizmus és a helyi termékek előállítása, amelyek nem károsítják az élőhelyet.

ROSCI 0383 kezelési terv célja

A Natura 2000, ROSCI 0383 a Nagyküküllő folyó menedékterület tervének megvalósításának fő célja: a biodiverzitás megóvása. Ennek a megvalósítására és érdekében létrejött általános védett természeti terület a „ROSCI 0383”, amely a Nagyküküllő Székelyudvarhely és Héjjasfalva közti

szakaszán található. A projektnek, amelynek kedvezményezettje a Nagyküküllő Vadász és Sport Horgász Egyesülete, valamint a jelen kezelési terv összeállításának alapjául szolgáló összes tanulmány kidolgozója. Az Európai Unió irányelveinek és a nemzeti jogszabályoknak megfelelően a projekt érintettjei a védett területek életközössége.

- A ROSCI 0383 kezelési terv és a terület védelméhez szükséges intézkedések kidolgozása, annak érdekében történt, hogy a kedvező állapot megőrzése biztosítva legyen.

-A ROSCI 0383-t úgy hozták létre, hogy a területén megtalálható célfajainak részletes ismeretére vonatkozóan végzett tanulmányokban adatokat gyűjtöttek és azokat adatszerűen összegezték.

Ez a kezelési terv egy folyamatos kezelési intézkedési folyamat hivatalos dokumentuma, amely hatékony és adaptív területi kezelést biztosít a terület védelmére, amelyre készült. A kezelési tervben foglalt intézkedések célja a védett területeken jelenlévő fajok kedvező és tartós életkörülményeinek biztosítása, figyelembe véve a helyi közösségek gazdasági, társadalmi, kulturális körülményeit, valamint a terület regionális és helyi sajátosságait. A védett területek lehatárolásakor azonban elsőbbséget élveznek a védelmi célkitűzések, melyek akár a helyi közösségek számára is fontosak lehetnek. Az integrált kezelési terv szabályzatának betartása kötelező a személyek vagy szervezetek számára, akik kezelik a védett területeket. Továbbá olyan fizikai, illetve jogi személyeknek, akiknek földterületei vagy tevékenységei egybe esnek, vagy valamilyen függőségi viszonyban vannak e védett területekkel.

A Kezelési terv végrehajtási ideje a jóváhagyástól számítva 5 év, kivitelezése integrált irányítási rendszeren alapul (Juhász Cs. – Koczor T., 2002)

Területi elhelyezkedés világviszonylatban

A ROSCI 0383 Tárnava Mare (Nagyküküllő) védett terület a földrajzi koordináta rendszer meghatározása szempontjából, vagyis a félteke északi szélességi 46°15'56" és keleti hosszúság 24°59'44" helyezkedik el. Területe 4,482 Km², vagyis 448,2 hektár. Tengerszinthez viszonyított legalacsonyabb pontja 367 m és legmagasabb pontja 488 m. Így két magassági pont 121 m szintkülönbséget mutat.

Területi elhelyezkedése Románián belül

A ROSCI0383 Tárnava Mare (Nagyküküllő) védett terület a Közép-romániai fejlesztési régióhoz tartozik és két megye területén helyezkedik el. Hét vidéki közigazgatási egységet foglal magába, melyek Hargita és Maros megyékhez tartoznak. A hét vidéki közigazgatási terület a következő:

Székelyudvarhely megye jogú város, Felsőboldogfalva község, Bögöz község, Nagyalambfalva község, Székelykeresztúr város, Újszékely község, Héjjasfalva község.

A terület 88%- a a Nagyküküllő Székelyudvarhely- Héjjasfalva határáig terjed, így a terület nagyobb része Hargita megyéhez tartozik. A fennmaradó 12%-a Héjjasfalva területén, Maros megyében található.

A ROSCI 0383, Székelyudvarhelytől - Héjjasfalva község nyugati határáig tart, szélessége helyenként max 1 km és hosszúsága 30 km, nem képezi részét a területnek Décsfalva és Kisgalambfalva közötti szakasz.

*ábra 2 Nagyküküllő, 2024. március. 16. Származási hely: Rosci 0383 Bögöz, Bögözi hídról Székelyudvarhely irányába.
(Forrás: Szőcs Gábor)*

ábra 3 Nagyküküllő, 2024. március. 16. Származási hely: Rosci 0383 Bögöz, Bögözi hídról Székelykeresztúr irányába. (Forrás: Szőcs Gábor)

Földrajzi szempontból ez a terület a Hargita- hegység és az Erdélyi-medence találkozásánál, a Nagyküküllő völgyében helyezkedik el. Morfológiai szempontból egy nagyon vegyes felépítésű, sok vetődéssel és egymást keresztező kőzetréteggel metszett rétegekből épül fel. A külső erők hatására egy nagyon változatos felszín alakult ki a szarmata és a pliocén idején, amíg a folyó munkavégző hatására létrejötték az árterületek, a folyóvölgyek, teraszok és evolúciós hurkok, egymásra tevődő mellék-völgyek és folyómedrek. A régió rendkívül felszabdalt és eséséből fakadóan (300 m) nagy helyzeti energiával rendelkezik. (Menedzseri terv, ROSCI 0383)

Határai

A ROSCI 0383-as földrajzi hely határait 2011-ben Székelyudvarhely és Héjjasfalva közt a Nagyküküllő mentén határozták meg. Északon Székelyudvarhely, délen Héjjasfalva, nyugaton az Erdélyi-medence keleti, magasabban fekvő területei, keleten pedig a Hargita-hegységhez tartozó nyugati lejtők határolják.

A Natura 2000 program keretében a terület átlagos szélessége mindössze 1 km, hosszúsága 30 km, területe 448 hektár, de ebbe a területbe nem esik bele a Kisgalambfalva és Décsfalva közötti szakasz.

Morfológiája

Geológiai szempontból a terület nem mutat túlzottan nagy változatosságot, különbségeket. Főként pannonkori üledékes kőzetek, – kavicsok, homok, homokkő, agyag, márga - valamint a folyó hordalékából származó lerakódások jellemzik. A földtörténeti újkorban létrejött sólerakódások nyomai jól kivehetőek, melyekre újabb rétegek rakodtak. Ezek a különböző korok tektonikus mozgásai következtében nagyon változatos antiklinárisokat hoztak létre a Nagyküküllő völgyében. Ezek főként a szarmata és pannon időszakra voltak jellemzőek. Kiterjedésüket illetően a teljes Erdélyi-medencében jellemzőek. Ezért geo-tektonikai szempontból két nagy tektonikai szintet különböztetünk meg: transzilvanidák szintje és a poszttektonikus folyamatok következtében kialakult szintre az alsómiocénben.(Horváth A., 2002)

A terület kiterjedésének kicsinysége nem teszi lehetővé a nagyon változatos geológiai formák megjelenését, ezért inkább monotonnak tekintjük (márga, agyag, homok). A terület északi részén a pontuszi márga jelenléte jellemző, mely befolyásolta a vízhálózat kialakulását. Itt kevés a mellékág, hiányzik a talajvíz, a völgy kiszélesedő, helyenként az árterületek mocsarasak.

Domborzat

Domborzati szempontból északon a Nagyküküllő felső szakasza, délen a Nagy-Homoródok völgye határolja. A jelzett terület átmenetet képez a Keleti-Kárpátok és az Erdély-medence keleti területei között.

Domborzati szempontból a vizsgált területet a belső és a külső erők felszínalakító munkája alakította: a geológiai összetétel és szerkezet, valamint a folyó felszínalakító tevékenysége, a csapadék, a szél, a napsütés, a hőmérséklet ingadozása, az évszakok változásának együttes munkája hozta létre. Környezetének magasabb tengerszint feletti magassága, valamint a vizsgált terület két végpontjának tengerszint feletti jelentős különbsége a külső erők munkavégző erejének megjelenéséhez vezetett. Ezen erők munkájának látható formáját a geológiai összetétel is meghatározta, hisz a tektonikai vetődések, boltozatok, valamint a rétegeket alkotó kőzetek eltérő keménysége nagyon változatos domborzati formákat alakított ki.

Szabdaltságát tekintve átlagosan $1,5 \text{ km/km}^2$, lejtőinek dőlésszöge a 0 és a 25^0 között változik. A legtöbb lejtő szöge $5,1^0$ és 10^0 között van. Nagyobb dőlésszöggel a teraszok és elszigetelten a mellékfolyók vízválasztói rendelkeznek.

A hőmérsékleti különbségek (olvadt és fagyott időszakok), valamint az ebből származó olvadások és lefolyások első sorban a mellékfolyókon jelennek meg, de munkavégző képességüket főként a központi mederben végzik.

Vízrajza

A vizsgált tájvédelmi terület hidrográfiai szempontból legjelentősebb folyója a Nagyküküllő, melynek vízgyűjtő területe összesen 3606 km², hossza 222,9 km, átlagos vízhozama pedig 13m³/s. Ezáltal a Maros legjelentősebb mellékfolyójának tekinthetjük.

Területünkön a folyó meanderező, középszakasz jellegű, a jobb part magasabb (a Coriolis erő hatására), mint a bal, ugyanakkor rendkívül aszimmetrikus.

Jelentősebb jobboldali mellékágai északról délre haladva: Sükő patak, Vágás patak, Szurdok patak, Kede patak, Gagy pataka.

Jelentősebb bal oldali mellékágai: Ócfalvi patak, vagy Miklós falvi patak, Derzs pataka, Fenes patak, Körtövés patak, Erked pataka.

ábra 4 Rosci 0383 Ócfalvi patak, az Ócfalvi patak befolyása a Nagyküküllőbe (Forrás: Szócs Gábor)

Ezek közül a legjelentősebb nagyobb kiterjedésű szabad vízfelület az (2,5 ha) Ócfalva határában található halastó a Nagyküküllő szomszédságában.

A terület vízrajzának kialakulása két szakaszban játszódott: az első szakasz a földtörténeti negyedkor előttre tehető, amikor a Görgényi- és a Hargita-hegység vulkanikus szempontból nagyon aktív volt és ennek következtében jelentős mennyiségű vulkanikus anyag halmozódott fel

a térségben. A második szakaszban, a földtörténeti negyedkorban a Nagyküküllő erozív munkájának köszönhetően megkezdődik a terület teraszainak és völgyrendszerének kialakulása. A tektonikus mozgások következtében a Nagyküküllő északra vándorol, mely a lefolyások munkavégzési energiáját növelte, ezáltal a terület feldarabolásának üteme jelentősen megnőtt. A völgyek befűrészelődése, a folyómedrek mélyülése alakította ki a mai domborzati formákat, tette lehetővé ennek a változatos domborzati megjelenésnek a kialakulását.

Talaja

A talaj kialakulásában óriási szerepet játszott az anyakőzet kialakulása és annak jellemzői (savanyú vulkanikus kőzet, főként magmatikus eredetű), valamint az adott területre ható külső erők felszínalakító tevékenysége, a lejtők dőlésszöge, valamint az emberi tevékenység jelenléte.

A fenti feltételek együttes vizsgálatával láthatjuk, hogy a folyómeder mentén jó minőségű barna erdőtalajok, valamint tápanyagban nagyon gazdag ártéri talajok alakultak ki, de a magasabban, főként nagyobb dőlésszöggel rendelkező lejtőkön részleges, erodálódott talajok találhatóak. Ezek a mellékfolyók (patakok) völgyére jellemzőek.

Éghajlata

A vizsgált terület szorosan illeszkedik nagyobb környezetének éghajlati jellemzőihez, néhány különleges helyi viszonytól eltekintve. A jellemző négy évszakos mérsékelt kontinentális éghajlat, az adott földrajzi helynek megfelelően a nyugati, észak-nyugati szél jellemző, mely a hely domborzat viszonyainak megfelelően helyi klimatikus zónák kialakulását teszi lehetővé. Elhelyezkedéséből fakadóan (a Keleti-Kárpátok, valamint az Erdély-medence határán), a környezetében lévő nagy domborzati formák hatással vannak éghajlatára.

Éves átlaghőmérséklete $6-8\text{ C}^0$, mely a tengerszint feletti magasság függvényében változik. A mérsékelt égöv négy évszakos ciklusával rendelkezik, ezért a következő hőmérsékleti átlagok jellemzőek: télen $0,5\text{C}^0$, tavasszal $9,3\text{C}^0$, nyáron $18,2\text{C}^0$, míg ősszel $9,4\text{C}^0$ jellemző. Ugyanígy a csapadék megoszlása is évszakfüggő. Az éves csapadékmennyiség $560-600\text{mm}$. Az év első felében több, majd később kevesebb csapadék, jellemző. A legcsapadékosabb hónap a június (90 mm), a legszárazabb (25mm) a február. Évszakonként: télen 85 mm , tavasszal 147 mm , nyáron 242 mm , míg ősszel 115 mm eső esik átlagban.

A hideg évszakban átlagolva napok számát, 50 napot borítja hó a talajt, de ennél mégis jóval több a talaj menti fagyok napjainak száma. Átlagosan 34 nap havazik, a szél átlagsebessége 2 m/s , de

évszakonként változik, és szélsőséges sebességeket is elérhet. Átlagosan évente 1-2 napon hull jeges eső, a harmatos napok száma 35-40 nap, míg hóharmat átlagosan 40-50 nap jellemző.

A területen szélsőséges időjárás is lehetséges: köd, ónos eső, vihar, hófúvás, intenzív záporosó, erős hóhullám, de ezek száma kevés, előfordulásuk szabálytalan.

A védett terület környezete

A ROSCI 0383 területe főleg vizes élőhely, de a területhez tartoznak nyílt területek is, amelyek rétek kaszálók és erdei ökoszisztémák. A ROSCI 0383 területet különböző irányelvek alapján nyilvánították védett területté, többek között különböző feltételezhetően védett állatfajok jelenlétére utaló jelek alapján: gerinctelen halfajok, kétéltűek és emlősök, amelyeket bizonyos Eunis kódszámmal jegyeztek be:

A **gerinctelenek** a puhatestűek törzséhez a kagylók osztályához tartozó folyamkagylók rendjéhez tartozó 1032 *Unio carassus* – Tompa folyamkagyló.

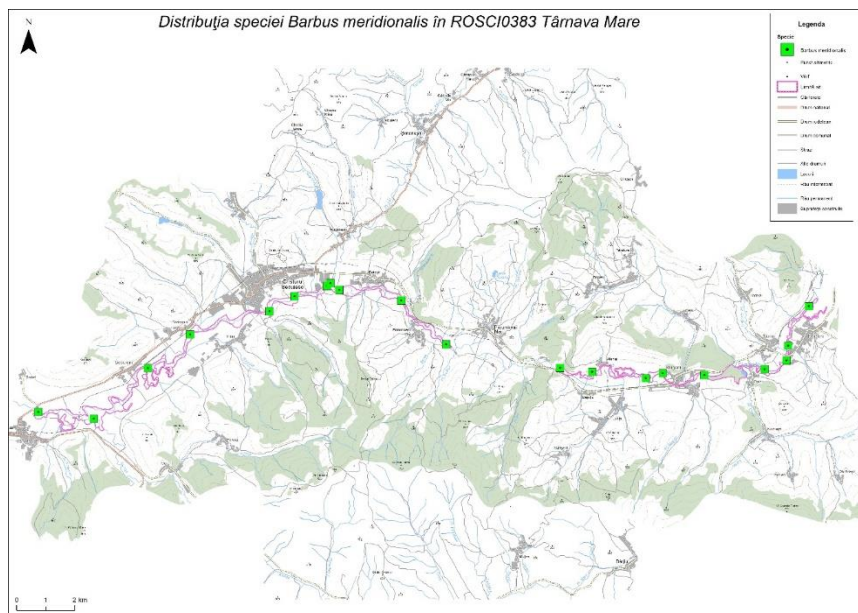

ábra 5 1032 - Tompa folyamkagyló (*Unio Carassus*). Származási hely: Bögző, 2023.szeptember 20. (Forrás: Szőcs Gábor)

A **halak** a gerinchúrosok törzséhez a csontos halak főosztályához pontyalakúak rendjéhez tartozó 5266 *Barbus petényi* – Petényi márna, 5339 *Rhodeus amarus* - Szivárványos ökle, 5197 *Sabanejewia balcanica* - Balkáni csík.

ábra 6 5266 - Petényi márna (*Barbus Petényi*), védett faj. Származási hely: Bögöz, 2023. június 23. (Forrás: Szócs Gábor)

ábra 7 Térkép - a Petényi márna lelőhelye ROSCI 0383 védett területen. (Forrás: Planul de management al sitului Natura 2000 Rosci 0383)

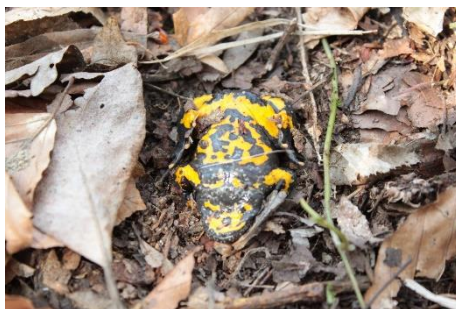

ábra 8 Vágó Csík (*Cobitis taenia*), a Balkáni csík rokona, fokozottan védett faj. Származási hely: Bögöz, 2023. július 8. (Forrás: Szőcs Gábor)

A **kétéltűek** a gerinchúrosok törzséhez a kétéltűek osztályához a békák rendjéhez tartozó 1193 *Bombina variegata* - Sárgahasú unka, és a farkos kétéltűek rendjéhez tartozó 1166 *Triturus cristatus* – Közönséges tarajosgőte és 4008 *Triturus vulgaris ampelensis* – Pettyes gőte.

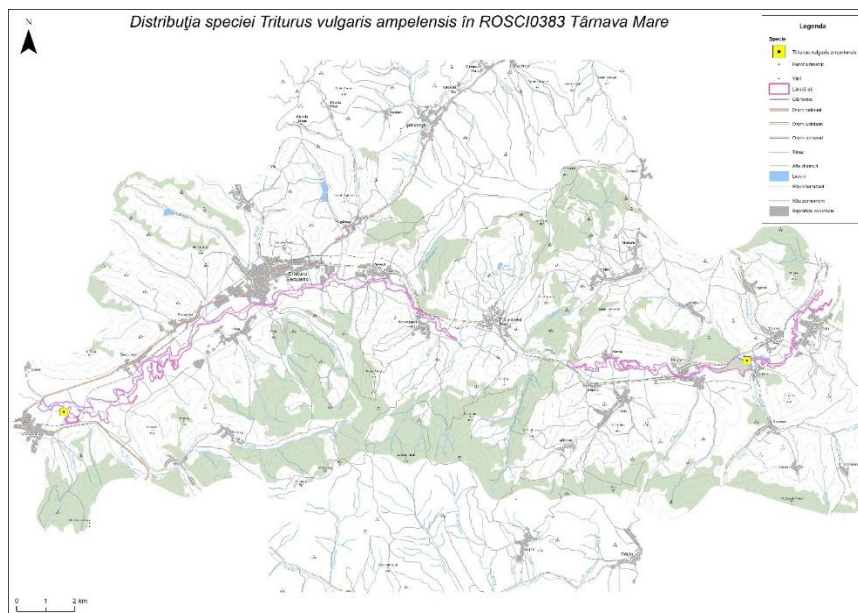
ábra 9 1193 - Sárga hasú unka (*Bombina Variegata*), védett faj. Származási hely: Ócfalva, 2023. április 24. (Forrás: Szőcs Gábor)

ábra 10 1193 - Sárga hasú unka (*Bombina Variegata*), védett faj. Származási hely: Ócfalva, 2023. április 24. (Forrás: Szőcs Gábor)

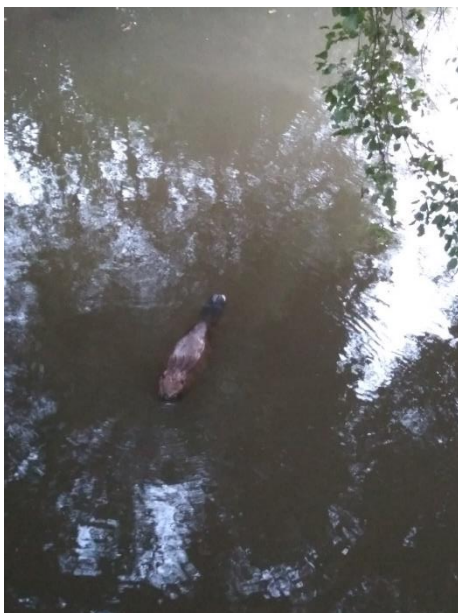
ábra 11 4008 - Pettyes gőte (*Triturus vulgaris ampelensis*). Származási hely: Székelyudvarhely, holt árok, 2023. április 23. (Forrás: Szőcs Gábor)

ábra 12 A Pettyes gőte lelőhelye a ROSCI 0383 területen. (Forrás: www.roscl.ro)

Az **emlősök** a gerinchúrosok törzséhez emlősök osztályához denevérek rendjéhez tartozó 1323 *Myotis bechsteinni* – Nagyfülű denevér, 1324 *Myotis myotis* – Közönséges denevér. 1303 *Rhinolophus hipposideros* – Kis patkósdenevér, valamint a ragadozók rendjéhez tartozó 1355 *Lutra lutra* – Európai vidra.

A védett területen élnek más élőlények is, amelyek védett vagy nem védett státust élveznek, ilyen az Eurázsiai hód, amelyet sikeresen visszatelepítettek a folyóba. Vagy olyan halfajok is melyek célhalai lehetnek a sporthorgászatnak.

ábra 13 Eurázsiai hód (*Castor fiber*), Származási hely: Bögöz, 2023. március 7. (Forrás: Szócs Gábor)

ábra 14 Domolykó (*Leuciscus Cephalus*), tilalmi ideje általános országosan, méretkorlátozással védett faj. Származási helye: Boldogfalva, 2018. október 27. (Forrás: Szócs Gábor)

ábra 15 Csuka (Esox Lucius), tilalmi ideje február 1 – március 20 között tart, méretkorlátozással védett faj, a tilalmi időszakot kivéve kifogható. Származási helye: Bögöz, Székelymagyaros, 2018. október. 27 (Forrás: Szócs Gábor)

A felmérések során (2017-2018) megpróbálták felkutatni és beazonosítani a területen élő fajokat. Ez idő alatt nem találták meg a Kis patkósdenevért (*Rinolophus hipposideros*). A fent említett két denevérfajt vándorlási időszakban megtalálták. Ezzel egyidőben a területen megtaláltak és beazonosítottak egy védett fajt, amely a csontos halak főosztályához tartozó 2511 *Gobio kesseleri* – Homoki küllő. A tanulmányok elvégzése után az élőhelyekről térképeket készítettek, ahová bejelölték a védett fajokat. A védett fajok állapotának felmérése sikeresen lezárult.

ábra 16 Fenékjáró küllő (Gobio gobio), fokozottan védett. Származási helye: Bögöz, 2023. július 8. (Forrás: Szócs Gábor)

3.3 A ROSCI 0383 menedzsment tervének bemutatása

A kezelési terv első tervezett szakaszának kidolgozása után két alkalommal került sor konzultációra a helyi érintettekkel: 2019.08.29- én székelyudvarhelyi városházán, a második 2019.08.30- án a város egyik vállalkozójának székhelyén, 30 érdeklődő személy jelenlétében. Hargita megye környezetvédelmi hatósága a kezelési tervet sikeresen lezárta 2019.11.26- án. A Környezetvédelmi Minisztérium a környezetvédelmi engedélyről szóló értesítést leközzölte a hivatalos közlönyben, amelyet a 10- es számú határozattal 2020.03.16- án hatályba léptettek.

A projekt tervének jóváhagyási módja

A védett területen, Székelyudvarhely és Héjjasfalva közötti folyószakaszon zajló tevékenységek a törvény szerint, minden olyan tevékenység, projekt, terv végrehajtása, amely hatással lehet a védett Rosci 0383 területre, és az ügyvezető tudtával és jóváhagyásával történhet. Ez a szakasz két megye, Hargita és Maros megyét érintve: Székelyudvarhely, Székelykeresztúr, Boldogfalva, Bögöz, Galambfalva, Újszékely, valamint Héjjasfalva községeken terül el.

A védett természeti terület felszínén a tervek, projektek, tevékenységek jóváhagyását törvény szabályozza (57/ 2007 kormányhatározat 28 bekezdés). Fenntartva a módosítások lehetőségét, hatályos környezeti hatásvizsgálatokkal alátámasztva, a kormányhatározatok betartása, gyakorlati alkalmazása, hatályba léptetése, a védett természeti terület munkatársai és felelősei számára kötelező. Kötelessége az illetékesek tájékoztatása, akik valamilyen kapcsolatban állnak a területtel, a védett terület működtetéséről, figyelmeztesse és megtegye az szükséges intézkedéseket.

A védett területekre, mint természeti örökségre kell tekinteni. A területre ható negatív hatások megállítása a kedvezményezettek, és a védett terület munkatársai hatásköre és az esetleges károk felelőssége őket terheli. Olyan jogi vagy természetes személyek, akik valamilyen tevékenységet szeretnének folytatni a védett területeken, csak olyanok tevékenységeikbe foghatnak, melyek nem károsítják, az élőhelyet nem okoznak károkat a területen, illetve a terület tulajdonosinak és a területért felelős ügyvezetőnek nem okoznak károkat. A tevékenységük jóváhagyásáért kérelmet kell, benyújtani a terület kezelőhöz. A védett terület az országos, megyei és helyi szintű területrendezés, településrendezési meg kell jelenjen a kataszteri tervekben és telekkönyvekben, valamint a nyilvántartó rendszerekben.

A területrendezés és településrendezésnek dokumentáció módosításának aktualizálása a tervben és jogszabályokban foglaltak betartásával, és a terület kezelőjének jóváhagyásával kell, történnjen.

A védett természeti területeken levő magántulajdonban, vagy koncessziós tulajdonban levő földek esetében a tulajdonosok, vagy koncessziós jogosultak kompenzációt kapnak a tervekkel kapcsolatos rendelkezéseinek betartásáért. A védett területeken a kártérítésre beadott igénylés számítását és odaítélését csak kormányhatározattal állapítható meg.

A védett természeti területekhez tartozó természeti erőforrás használati tevékenység, engedélyezett a következő feltételek mellett: a törvényben előírtak és az ügyintéző jóváhagyása mellett, a megközelítési, látogatási szabályok és a turisztikai szabályok betartásával, közúton kívül motoros közlekedés csak speciális útvonalakon megengedett.

A védett természeti területen a turisztikai és ökológiai nevelés csak a látogatási szabályok szigorú betartása mellett megengedett.

A védett területen a nyugalom megzavarása, vagy zajkeltés bármilyen eszközzel szigorúan tilos, a maximális megengedett hangerő 45 Db (decibel a hangerő mértékegysége). Antropogén forrás eltérést válthat ki, ezáltal kárt okozva az élővilágban.

A területre jelző táblák kihelyezése, a területre kijelölt utak és ezeknek a jelzése vagy ezek karbantartása csak az ügyvezető jóváhagyásával történhet.

Kempingezésre vonatkozó szabályok

A törvényileg kialakított szabályok szerint történnek a következőképpen:

- kempingezni csak a földtulajdonosok által kialakított helyen az ügyintéző jóváhagyásával lehetséges. - árok ásása a sátrak körül, vagy bármilyen növény megsértése sátorral való lenyomása, letiprása szigorúan tilos.

- kempingezni csak az engedélyezett vagy erre a célra megjelölt területen kívül csak az ügyintéző munkatársainak, illetve azoknak, lehetséges, akik a megadott védett területen dolgoznak. A feladatuk végrehajtásáig és az ügyintéző felügyelete mellett és jóváhagyásával.

A területen a tűzgyújtás szabályai

Tábortűz csak az erre a célra kialakított katlanban szabad. Az engedélyezett táborozási körzetben a kemping adminisztrátorai által biztosított tűzifával. Továbbá szigorúan tilos mindennemű fás szárú növény tűz készítése céljából való felhasználása. Az erdő területén, és minden olyan helyen, amely nem kijelölt terület, a tűz gyújtása szigorúan tilos.

Csoportos tevékenységek

Bármilyen nemű verseny vagy csoportos tevékenység, rendezvény szervezése, amely a védett terület földterületére szól csak az ügyvezető jóváhagyásával történhet.

Ilyen akciók kérelmezését kellő időben, korábban kell kérelmezni írásos dokumentum formájában benyújtani a terület kezeléséért felelős személyzetnek. A védett területfelelős személyzete a kérvényre válaszolva írásos engedélyt bocsájt ki, melyben meghatározza a szabályokat, feltételeket és tiltásokat.

A látogatóknak adott esetben a jogszabályoknak megfelelően megállapított díjakat kell fizetni. A védett terület kezelőjének a hatásköre az összeg megállapítása, és azok nyilvánossá tétele az érdeklődők számára.

Az ügyintéző kötelessége figyelemmel kísérni a védett területen zajló turizmust és hatást gyakorolni rá, hogy szabályos keretek között tudjon működni.

A turisztikai tevékenységek a növény és állatvilágra gyakorolt hatása nem okozhat környezeti károkat. De ha mégis fenn áll a negatív környezeti hatás, szükséges védelmi intézkedéseket fogatosítani. Beleértve a turizmust korlátozó intézkedéseket, amennyiben a természetvédelem megköveteli ezt.

Építkezések emberi tevékenységek

A településfejlesztés tervezési, megállapított és jóváhagyott területén kívüli új építkezések megvalósítása a településrendezés csak a törvény értelmében és az ügyintéző jóváhagyásával lehetséges.

A nagy területet érintő speciális munkák elvégzése, úgy, mint gátak, vízi eróművek, autópályák, áramos vezetékek, gázvezetékek és ezekhez hasonló vezetékekhez a hatályos jogszabályok, rendelkezések betartásával és az ügyintéző jóváhagyásával történik. Az építési engedély meglétét, valamint annak betartási módját az ügyintéző jogosult ellenőrizni. A szabálysértések észlelése esetén kötelessége értesíteni az illetékes intézményeket.

A Mezőgazdasági területek hasznosítása és karbantartása

A védett területekhez tartozó mezőgazdasági területeket rétként, legelőként, kaszálóként, szántó területek ként tartják számon. Ezek a területek felhasználási módjukban kizárólag csak a bejegyzett forma alapján hasznosíthatók. Kizárólag legeltetésre, szénakészítésre takarmánynövények termesztésére. Zöldmassza széna, vagy magvak begyűjtése érdekében.

Legelők használata

Csak a környezetvédelmi feltételeknek megfelelően hatályos jogszabályok rendelkezésének megfelelően az előírásokat betartva történhet. Az egész területen csak az érvényes legeltetési rendeletben jóváhagyott legeltetési időszakok és feltételek mellett lehetséges a legeltetés.

A legeltetéshez való jog az állattenyésztők (természetes vagy jogi személyek) kérelmei alapján a helyi önkormányzatok határozatain és a polgármesterek végrehajtásával történhet. Az országos nyilvántartásban bejegyzett helyi közösség tagjainak az állatait vagy az adott székhelyek bejegyzett személyek állatait. Vagy aki az adott helység területén megbízással, vagy legeltetési bérleti szerződéssel rendelkezik.

Istálók, vagy karámok építése a védett területen csak az ügyvezető tudtával és jóváhagyásával történhet.

A védett területre vonatkozó szénakészítés

A szénakészítés szabályzata tiltja, hogy kibeszéljék, vagy megbeszéljék más területeken élő gazdákkal a szénakészítés részleteit. Tilos más gazdákkal a területcsere a terület egymás közti felosztása az ügyvezető jóváhagyása nélkül. A kaszálókon az elszáradt növényzet égetése tilos csak a felelős személy speciális engedélyével lehetséges. A rétek hidrológiai állapotát szabályozni lecsapolással szigorúan tilos.

Az invazív egzotikus növények eltávolítása kötelező. A kaszálókon levő magányos fák vagy facsoportok kivágása tilos.

Az ügyvezető hatásköre, hogy feltérképezze a rétek, legelők kaszálók, szántók használatát és amennyiben nem törvényszerűen zajlanak az ott levő munkálatok megakadályozza, azokat az emberi folyamatokat, melyek veszélyeztetik az élővilágot.

A szántóföldekre vonatkozó szabályok

A szántók területére az ügyintéző jóváhagyása nélkül tilos a bármi nemű építkezés. Tilos tarlót és más növényi maradványokat égetni az ügyintéző hozzájárulása nélkül.

Invazív növények eltávolítása kötelező. Magányos fák facsoportok megőrzése kötelező. A parcellák szélén levő fák és cserjék megőrzése kötelező.

A vízi vagy vizes élőhely partjától legalább 10 m-re szántani, vagy sávot tartani kötelező. Vonatkozik, a folyók, patakok, mocsarak és holtárkokra egyaránt.

A területen zajló tudományos tevékenységek

A védett természeti területen a tudományos kutatás lehetősége fenntartott. Célja, hogy az élőhely megvédésére, megőrzésére adatokat gyűjtsön a területről majd feldolgozva ezeket információt szolgáltatson. Az elvégzett munkák információit az illetékesek tudományos fórumokon jóváhagyott, kutatási témák eredményeit megvitatják. A védett terület kezeléséért felelős személyekkel megosszák, hogy azok javaslatot tehessenek a szükséges természetvédelmi intézkedésekre.

A védett terület célkitűzéseinek megvalósítása. Tudományos kutatási tevékenységek, hatástanulmányok

Kutatási tevékenységi munka csak úgy valósulhat meg a védett területen, hogy azt előzőleg kérelmezni kell a terület kezelőségénél, amire az ügyvezető írásban válaszol. A védett területre kutatási céllal belépni csak engedélyezés útján az ügyintéző jóváhagyásával kizárólag szerződéses alapon történhet. Az ügyintéző feladatköre lehetősége szerint tájékoztatni, logisztikailag támogatni a kutató személyek tevékenységét. A kutatás befejeztével a kutatást végző személyek kötelessége megosztani a területért felelős személyekkel a kutatás céladatainak eredményeit. A terület ügyvezetője felhasználhatja a kutatás eredményeit. Kizárólag a védett terület, megőrzése, fejlesztése céljából.

A hulladék kezelése

A védett természeti területen a hulladékkezelés az alábbiak szerint szabályozott:

A védett területen szigorúan tilos bármi nemű hulladékot, szemetet eldobni és otthagyni.

A turisztikai tevékenységekből, vagy a védett terület látogatói számára területeket kell kijelölni, vagy gyűjtő állomást kialakítani. A szelektív szeméttárolás lehetőségét biztosítani. A védett terület körzetéből a szemet begyűjtéséért, szállításáért az önkormányzatok a felelősek, hogy a szemet a területről legális hulladékgyűjtő pontokra kerüljenek. Az illegális szeméttároló helyek felszámolása a védett területeken szintén az önkormányzatok feladata. A magánterülettel rendelkező személy, melynek földterülete a védett területen található, köteles gondoskodni területe tisztán tartásán és az ott keletkezett szemetet elszállítani.

A védett területen tilos növényzetet bármilyen módon csonkítani, égetni, pusztítani vagy kivágni.

A védett területen tilos fát, csemetét, frissajtást letörni, kivágni gyökerestől kitépni. Tilos olyan fák kisajátítása, melyet természeti katasztrófák kidöntöttek vagy más emberek vágtak ki korábban. Tilos a védett területen növények és állatfajok kereskedelmi célú gyűjtése. A gyűjtést a területen csak olyan személy végezhet, aki törvény által felhatalmazott és rendelkezik az ügyvezető írásos hozzájárulásával.

A védett területen veszélyes hulladékok, vegyi anyagok tartása, tárolása, használata szigorúan tilos.

A védett területen a kihelyezett jelző táblákat megsemmisíteni, rongálni tilos.

A folyókban, patakokban járművek szennyes konténerek mosása, mosószeres használata szigorúan tilos. A védett területen a vizes élőhelyekről vizet elvezetni, felhasználni a területért felelős személye tudta és jóváhagyása nélkül szigorúan tilos.

Jogsabályok alkalmazása

A törvényrendelet értelmében a területi törvénysértések adott esetben polgárjogi pert anyagi felelősséget vonnak maguk után.

A törvénysértésekre kiszabott büntetések alkalmazhatók természetes és jogi személyekre egyaránt.

A kihágást, szabálysértést vagy bűncselekményt a hatályos jogszabályokba leírtak alapján minősítik. A jogsértéseket az illetékesek felderítik, és annak megfelelően járnak el és szankcionálják.

A hatályos jogszabályok ismeretének hiánya nem mentesíti az elkövetőt a felelősségre vonás alól.

A védett természeti területek szabályzat rendelkezéseinek megsértése szabálysértésnek minősül.

Ha oly módon követik el a szabálysértést, hogy az büntetőjog szerint bűncselekménynek minősül, akkor a büntetés mellett a kár felszámolásának költségei a károkozót terhelik. Kötelessége továbbá a kár okozásának okozatát megszüntetni és az előzőleg fennálló állapotokat visszaállítani.

Kormányrendelet 2007/68 cikkelye alapján. Az utólagos módosításokkal és kiegészítésekkel a 2008/19 kormányrendelet alapján.

A bírságok mértékének megállapítása a környezetvédelmi jogszabályok által meghatározottak alapján történik.

A szankcionálás a törvényhozás jogszabályi előírások szerint történik, a jogszabályoknak a megsértésének mértéke alapján, védett természeti területekre vonatkozóan.

A védett természeti terület ügyvezetője és erre a feladatra felhatalmazott munkatársai jogosultak a szabálysértések felderítésében.

Az előző cikkely rendelkezései kiegészülnek az 1. sz. 2001. július 12-i 2 törvény által jóváhagyott és módosított szabálysértési jogrendszerre vonatkozóan, törvényi szabályozásáról szóló 180/2002 kormányrendeletekkel.

Ellenőrzésre vonatkozó rendelkezések

A védett természeti terület ügyvezetője és felhatalmazott munkatársai jogosultak a területre belépni ellenőrzési azonosítóval, ott ellenőrzéseket tartani.

Minden természetes vagy jogi személy köteles az ellenőrzés általa kért információkat és adatokat megadni.

Minden természetes vagy jogi személy köteles az alkalmazottak kifejezett kérésére személyazonosító okmányt bemutatni

Bármely természetes vagy jogi személy köteles segítséget nyújtani az ügyvezető munkatársainak a tevékenységben.

A védett természeti terület ügyvezetője és felhatalmazott munkatársai jogosultak a területen kutató csoport tevékenységének ellenőrzésére. A kutatók kötelesek az általuk birtokolt mintákat bemutatni, a védett terület kezelőinek pedig a mintavétel elősegítése a feladata.

A védett természeti terület kezelőjének mindenről értesítenie kell az illetékes intézményeket, hatóságokat az ott történekről. A szabálysértések megállapításának mértéke és rendezése nem tartozik a hatáskörébe.

Természeti katasztrófák esetén

A védett természeti terület kezelőjének kötelessége a bejelentésekre reagálni és az információt továbbítani az illetékes szervekhez.

Az ügyvezetőnek kötelessége aktívan részt venni a mozgósító feladatokban és a károk enyhítésére és elhárítási akcióiban.

A szabályzat módosításainak lehetősége

A fent említett szabályzat a jogszabályoknak megfelelően módosítható az ügyvezető kérelmére, a területen gyűjtött információk által alátámasztva.

A központi környezetvédelmi hatóság jóváhagyásával. A rendeletek módosítására, kiigazítására vonatkozó javaslatokat az ügyvezető írásos kérvényben nyújtja be a döntéshozó hivatalokba. A módosítások indoklásárára a kutatásokban feltárt és kiemelt adatok alátámasztásával.

2.3. A sporthorgászat ismertetése

A horgászat valójában egy ősi táplálékszerzési viselkedés egy formája. A hal elejtésének egy bizonyos formája. Mely a nevét is tartalmazó horog eszközzel történik, egy ma is aktuális meghatározás:

„A horog vasból készült, szakával bíró, meggörbített halász szerszám. Hegyére csalétket tesznek s hosszú zsinegen a vízbe vetik, hogy a hal bekapja, s rajta fennakadjon” horogra kerüljön”(Györffy István és Viski Károly: A Magyarság Tárgyi Néprajza, második kötet)

A horgászat valójában bottal, zsinorral és horoggal történik, és merőben különbözik a halásztól, mely ipari jellegű tevékenység és hálóval történik. A horgászat a megváltozott életkörülményeknek köszönhetően inkább hobby, a szabadidős kikapcsolódást szolgálja, mintsem a megélhetést biztosítja. A fejlett országokban a horgászatot manapság már egyre inkább sportként tartják számon, ami nem is áll távol a valóságtól. Mivel olykor igen csak erőnlétet követel, főleg igaz a cserkésző, halkereső horgászatra, mint például a pergető vagy legyező horgászatok, melyek a part mentén, vagy vízbe gázolva történnek, akár olykor a horgász kilométereket is megtéve egy hal kifogásának reményében.

Izaak Walton (1593-1683) angol író, akit sokan a modern horgászat atyjának tartanak, a horgászatot a matematikához hasonlítja, mert sem ezt, sem azt nem lehet tökéletesen elsajátítani. Halála óta eltelt ugyan 340 év, de meglátásai még ma is aktuálisak.

Számtalan horgász vallja, hogy a horgászat az egy tudomány, de valójában a tudományok ötvözése.

Van az a horgász, aki a matematikát hívja, segítségül vallja a horgászat sikere nem más, mint a nagyszámok törvénye.

A fizika oldaláról nézzük a horgászbót egy meghosszabbított erőkar és a hal erejének a kölcsönhatása, a Newtoni dinamikának a hatásköre.

A biológiai ismeretek alapján a pavlovi reflexek, mely folyamatában a kulcsinger és küszöbinger keresése és kiváltása, ehhez társítva némi etológiai ismereteket.

Tény, hogy nagyon sok horgász vallja manapság, hogy a horgászat valójában egy tudomány, mely ötvözi a természettudományokat és a társadalomtudományokat egyaránt.

Jelen van társadalomtudományokban az alkalmazott közgazdaságban, hiszen teljes iparágak, gyártó cégek szakosodtak a horgászatra. Jelen van a horgászipar termékeivel a piacgazdaságban. A marketing –reklámjaival éri el a célszemélyeit. Szegmentált marketingjében az eszközök úgy célirányosan, mint kategóriákban jelen vannak. Megcélözva egy-egy műfajt és külön arra a célra fejlesztve speciális eszközöket és ezen belül árérték arányban kategóriákra bontva. A kínálat a horgászeszközök terén elmondhatóm, hogy széles a paletta, az alsó kategóriás olcsóbb áruktól, a prémium kategóriás drágább eszközökig.

A horgászturizmus is igen csak dívik napjainkban. A horgásztársak akár több országhatárt is képesek átlépni az áhított hal kifogása érdekében. Férfiak, nők, gyerekek egyaránt hódolnak szenvedélyeiknek. A gazdasági előnyökhöz sorolható a munkahelyteremtés, a pozitív externális hatások.

A negatív gazdasági hatások terén a szemét vagy hulladéktermelés, ami alatt a természetben szétszórt csomagolóanyagtól a leamortizált szétszórt horgászeszközök és minden olyan kellék, amit a horgászok sajnos ott felejtnek a horgászott területen, de ez inkább a természetre gyakorolt negatív hatás.

3. Saját vizsgálatok

3.1. Anyag és módszer

A Natura 2000 és Rosci 0383 projekteket végig elemezve, illetve feldolgozva fogalmazódtak meg bennem olyan kérdések, amelyeket úgy éreztem egyetlen eszközzel, kutatási módszerrel tudok megfogni, ha keresek olyan személyeket, akik több szempontból figyelik ezt a természetvédelmi zónát, és olyan típusú rálátásuk van a természetvédelmi zóna mindennapjaira, hogy egy teljesebb képet kapok arról, ami a saját feltételezésem volt a már a dolgozat elején.

Dolgozatom kutatási módszerének a minőségi/ kvalitatív kutatási módszereket választottam, hiszen úgy éreztem, hogy ezáltal egy komolyabb, mélyebb megfigyelésen alapulhat majd a dolgozatom. Úgy éreztem azért is kézenfekvő számomra a kvalitatív kutatási módszert alkalmazni, mivel ez ad lehetőséget arra, hogy ezt a specifikus helyzetet górcső alá tudjam venni, mint a ROSCI 0383-as projekt is. A kvalitatív kutatási módszerek leggyakoribb típusainak az interjú vizsgálatok tekinthetők, amellyel jómagam is éltem, ennek előnyei között említhetjük, hogy ez a módszer a befogadó és a kutató közti mélyebb kapcsolatot eredményezi, a befogadó és a kutató is szélesebb és mélyebb ismereteket sajátíthat el, ismerheti meg a jelenségeket. A kutatás során ebből a személyes és mély kapcsolatból adódóan elfogultság és szubjektívitás is megjelenhet a kutatás során. (www.mersz.hu)

Az interjúkészítés szubjektív műfajnak tekinthető, így az interjúból kapott adatok nem számszerűsíthetők, különböző attitűdöket, élményeket és érzéseket, hiedelmeket tár fel annak érdekében, hogy elősegítse a téma pontosabb megismerését.

Az interjúkészítés mellett SWOT analízis elvégzését is indokoltnak találtam, így a ROSCI 0383 projekt fő erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit is meg fogom vizsgálni, támaszkodva az interjúalanyaimtól szerzett információkra, ezek fényében pedig látni fogjuk, hogy milyen területekre támaszkodhatunk, hol kell javítani, illetve optimalizálni, irányt mutat a fejlesztésnek és a projektnek, amely dolgozatom alapját és témáját képezi.(Görög M., 1997.)

Interjú, mint módszer a kikérdezés szóbeli formája, igazából irányított beszélgetés, amely kérdések és válaszok egymásutániságából épül fel. Jellemzően a felek között közvetlen a kapcsolat, ezért kutatásom módszerként való alkalmazása akkor indokolt, ha a kutatási probléma feltárása érdekében éppen erre a személyes interakcióra van szükség. Az interjú során a kérdező határozza

meg a helyzetet, a témát és bizonyos fokú irányítást gyakorol az egész folyamatra, míg a válaszadó együttműködik ebben a helyzetben. (Szokolszky Á. – 2004.)

SWOT analízis során a ROSCI 0383 projekt fő erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit fogom vizsgálni, támaszkodva az interjúalanyaimtól szerzett információkra, ezek fényében pedig látni fogjuk, hogy milyen területekre támaszkodhatunk, hol kell javítani, illetve optimalizálni, irányt mutat a fejlesztésnek és a projektnek, amely dolgozatom alapját és témáját képezi.

Interjúalanyaimat több szempont szerint választottam, elsősorban fontos volt a hatóságok részéről megvizsgálni a kérdéskört, így a Hargita megyei vízügy részéről kerestem meg szakértőt, az RDE szemétszállító vállalkozás vezetőségét, Székelyudvarhely Polgármesteri Hivatalát, illetve olyan civil szervezeteket kerestem fel (Székelyudvarhelyi Vadász és Horgász egyesület, Utca Udvarhelyért Teszünk Civil Akciócsoport), akik gyakorta végeznek környezetvédelmi mentőakciókat, és egy sporthorgással is készítettem interjút, aki nagyon gyakorlati oldaláról világította meg a dolgozatomban felvetett problémákat.

3.2. SWOT analízis készítése

1 táblázat – Swot analízis választott projekt alapján

(Forrás: Szócs Gábor)

<p>A projekt erősségei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Közös látásmód - Bizonyos fokú egyetértés - Azonos igények - Közös célok 	<p>A projekt gyengeségei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyenge kommunikáció - Gyenge kapcsolattartás - Hiányosságok - Tájékozatlanság
<p>A projekt lehetőségei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Civil szervezetek - Helyi kezdeményezés lehetősége - Javaslatok benyújtása - Potenciális képességek 	<p>A projekt veszélyei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Centralizáció - Szubszidiaritás elvének tiszteletben tartás hiánya - Kettős norma rendszerek - Területfejlesztési prioritások a vidékfejlesztéssel szemben.

A ROSCI projekt erősségei

A hivatalos szervek és civil szervek azonos látásmódja a projekt erősségét jelzi. Az interjú alanyok az általam vizsgált területen külön-külön azonosan látják a problémákat, miszerint a folyó nagyon szemetes. Az interjú alanyok ugyanakkor egyetértenek abban is, hogy ezen az állapoton változtatni kell, mivel minden megkérdezett a környezetvédelemhez közel, természetesen a folyó tisztaságát, és élhetőségét tartják szemelőtt.

A ROSCI projekt gyengeségei

A megkérdezett felek nem osztják meg egymással látásmódjukat nem feltétlenül, kommunikálnak egymással, aminek háttérében saját feltételezésem szerint személyi konfliktus állhat, vagy egyszerűen csak a személyes prioritásokat helyezik előtérben. A gyenge kapcsolattartás azt értem, hogy a fent említett okok miatt a kapcsolattartás csak a „szükséges” és „muszáj” erejéig érvényesül. Hiányosságokra hivatkozva a beszélgetések során megnevesítettek konkrét szükségleteket: szeméttárolók, illetve megsemmisítők felállítását, hiányolják a kanalizálási infrastruktúrákat, amelynek következtében akár fekália is keveredik a Küküllő vizébe, a vízlépcsők hiánya. Ugyanakkor szükség lenne nagyobb humánerőforrásra. Nagyon fontos, hogy az őshonos halfajok beszerzési lehetőségének a hiányát is megemlíti a megkérdezettek, természetesen a hiányos horgászati és vadgazdálkodási törvények is említésre kerültek. A lakosság tudtlansága és hanyagsága is gyengíti a projektet, hiszen nem elég a szemétszedő akciókat megszervezni, hanem a tisztaságot fenn is kell tudni tartani. A lakosság jórésze nincs tudatába a szemetelés biológiai következményeivel, nem rendelkezik a vonatkozó törvényi ismeretekkel.

A ROSCI projekt lehetőségei

Fontos, hogy a projekt megenged olyan lehetőségeket, amelyekhez nem szükségesek a bürokratikus eljárások, így a civil szervezetek kezdeményezésére is létrejöhetnek környezetvédő és környezettudatos akciók és rendezvények. A kutatások eredményeire támaszkodva lehetőség nyílik a törvények módosításának kérvényezésére, javaslatok felterjesztése által. A városnak van potenciális vendéglátó egysége, aki a horgászturizmust ki tudja szolgálni. Horgász szaküzlet.

A ROSCI program veszélyei

A program egyik nagy veszélye a centralizáció, amely alatt értjük, hogy a Natura 2000 program kormányrendelettel a helyi közösségek döntését átruházta a Környezetvédelmi minisztériumra, így a helyi szervezetek és helyi intézmények nem tudnak önálló döntéseket hozni. Ennek

következménye, hogy olyan bürokratikus eljárás során tudnak változásokat elérni, amely időbe telnek és olykor lehetséges, hogy elkésnek. A szubszidiaritás elvének tiszteletben tartás hiánya, a központi hatalom úgy hoz döntéseket a folyóállapotára, hogy kihagyja a döntés lehetősége alól a helyi érintett feleket. Kettős normarendszerek említése alatt azt értjük, hogy a vízügyi törvény 107/1996 mederkarbantartásra vonatkozó törvényei szembekerülnek a Natura 2000 törvénnyel, illetve a területfejlesztési prioritások szembekerülnek a vidékfejlesztéssel szemben: a folyó felsőbb szakaszának elvezetése csatornarendszerbe, ipari érdekeket szolgálva a területfejlesztés része, vagy napelemekkel való telepítése. A folyó hosszú távú természetes megőrzése vidékfejlesztési érdek.

3.3 Kvalitatív felmérés eredményei

A kvalitatív felmérésem során olyan reprezentatív személyekkel készítettem interjút, akik szorosan együtt élnek a folyóval. Fontos volt, hogy a hatósági, és a civil szervek képviselve legyenek, hogy minél hitelesebb képet kaphjak azokról a lehetőségekről, amelyeket rejt ez a természetvédelmi terület: Székelyudvarhelyi Vízügyi Hatóság, Székelyudvarhely Polgármesteri Hivatalának szakembere, RDE Hargita személgazdálkodási vállalat vezetősége, Nagyküküllő Vadász és Horgászegyesület vezetője, Udvarhelyért teszünk civil akciócsoport képviselője és Benzár Zsolt sporthorgász.

2. táblázat Interjúalanyok táblázatba való összefoglalása

(Forrás: Szócs Gábor)

Sor-szám	Interjú személye	Munkahely szervezet	Beosztás	Intézmény	Interjú helye	Interjú ideje
1	Oláh Attila	Hargita megyei vízügyi hatóság	Igazgató	Állami intézmény	Vízügyi hatóság székhelye	2024. február 26. hétfő, d.e. 9 óra
2	Zörgő Noémi	Székelyudvarhely önkormányzat	Sajtóreferens	Állami intézmény	Email-es levélváltás	2024. február 05. kedd.
3	A személy, B személy	RDE Személgazdálkodási vállalat	Vezetőtanács tagok	Vállalkozás	RDE székhelye	2024. március 04. hétfő, d.e. 9 óra
4	Gothárd Alpár Ferenc	Horgász Egyesület	Vidék-fejlesztő agrármérnök	Civil szervezet	Skype	2024. március 02. szombat, d.e. 9.30
5	Magyari Lajos	UTCA civil szervezet	Elnök	Civil szervezet	Magyari Lajos otthona	2024. február 26. hétfő, 18 óra
6	Benzár Zsolt	magánszemély	Versenyhorgász	Energofish kft	Horgász szaküzlet	2024. február 29. csütörtök 19:30

3.3.1. Székelyudvarhelyi Vízügyi hatóság részéről – Oláh Attila válaszolt a kérdéseimre

Mi a vízügyi hatóság?

A Székelyudvarhelyi Vízügyi Hatóság intézménye egy olyan jogi személyiség, mely a hierarchikus ranglétrán, az alsó szinten helyezkedik el a következő képen: A legfelső szint az Környezetvédelmi Minisztérium, melynek mellé rendelt intézménye az Romániai Országos Vízügyi Igazgatóság, amelynek székhelye Bukarest. Ennek projektjén belül a nemzeti helyreállítási és reziliencia terv keretén belül a Romániai Vizek Nemzeti Igazgatósága kezeli az állami és közterületek vizeit, az országos vízgazdálkodási rendszer infrastruktúráját, a felszín alatti és feletti vizeket egyaránt. Ennek alárendelt közép szintű intézménye az Vízügyi hatóság. A Nagyküküllő, a Maros folyó régió vízgyűjtő területéhez tartozik, mivel annak egy igen jelentős mellék folyója. A Maros vízgyűjtő medence kezelésének székhelye Marosvásárhelyen található, mellé rendelt intézménye a Vízgazdálkodási rendszer, amely ez esetben 10 alegységre tagozódik. Egy ilyen alegység a segesvári hidrológiai rendszer, melyhez tartozik a székelyudvarhelyi vízügyi rendszer. Ennek a székhelye van Székelyudvarhelyen. A székelyudvarhelyi rendszer Varság a Nagyküküllő forrás területétől a Gagy patak beömlés területéig tart (Székelykeresztúr). A Gagy pataktól (Székelykeresztúr már Segesvári igazgatásához tartozik) Segesvárig a terület, a Segesvári vízügyi rendszerhez tartozik.

Hallott a Rosci0383 – Natura2000 projektről?

Igen, de a Rosci 0383-as terület nem teljesen esik bele a vízügyi hatóság hatáskörébe ebből kiesnek bizonyos mellékágak. Ugyan is a vízügyi hatósághoz nem tartoznak, az olyan patakok, melynek gyűjtő területe nem éri el a 10 km², vagy a patak hossza nem haladja meg az 5 km-t. Ezek a mellékpatakok a helyi önkormányzatok hatáskörébe tartoznak, de a terület nagy része, több mint 90%-a igen. A Rosci 0383 területből vízügyileg „hozzánk” Székelyudvarhelytől–Székelykeresztúrig pontosabban a Gagy patak befolyásáig tart. A Székelykeresztúr-Héjjasfalvi szakasz a Segesvári kollégák hatásköre.

Pontosabban a székelyudvarhelyi vízügyi hatóság feladata?

A székelyudvarhelyi vízügyi munkacsoport feladata a törvénykönyv 107/1996-ban van meghatározva, feladata elsősorban katasztrófa elhárítás, az árvízvédelmi rendszerek kialakítása. A lakosság ivóvízzel való ellátása, ami ez esetben közvetett módon történik, a Harvizen keresztül. Medertakarítás és karbantartás, a munkavégzés során a környezetvédelmi kritériumoknak való megfelelés. A vízügy hatáskörébe tartoznak az ellenőrzések, mérések. Például ellenőrzés a Harviz

felé a munkavégzési folyamatok betartására irányulnak. Víz szintmérései az országos statisztikai hivataloknak, stb.

Miből tartja fenn magát?

A vízügyi hatóság költségvetése egyrészt állami finanszírozásból, transzferből, másrészt a számlákból befolyt összegekből vannak. Ilyen számlák a Hárviz felé kiszámlázott ivóvíz, a Zetelaki tározótón elhelyezett áramfejlesztőből származó áram kiszámlázása stb. (Az áramfejlesztő a vízügy tulajdona).

A vízügyi hatóság igényelt Európai Uniós forrásokat, pályázatokat?

Igen, vannak európai uniós pályázatok is, de ezek a felsőbb intézmény szintjén történnek. Főleg beruházásokra, mint intézmény épületek vagy eszközök. Például géppark, modern tisztító berendezések stb.

Hogyan történik egy medertakarítási akció, felső utasításokra, vagy helyi megmozdulásra?

A vízügy felé felső szintű utasításokra is történik környezetvédelmi akcióra felhívás, de fontos a helyi megmozdulás és kezdeményezés. A vízügy számtalan medertakarítást szervezett az UTCA civil szervezet kezdeményezésére, és az önkormányzat közbejárásával, közös akció keretében.

Milyen gyakorisággal, alkalmakkor?

Ezek az akciók mintegy évi 2-3 alkalommal kerülnek megszervezésre: a víz világnapja alkalmából, ami március 22., vagy Let's Do it Románia (Csináljuk meg Romániát) ami szept. 15., de felkérésekre akár évközben is került sor. Ezen felül a vízügy szervezett belső medertakarítás akciókat, melyet a saját alkalmazottjai végeztek.

Milyennek látja ezeket a megmozdulásokat?

Ezek az akciók nagyon nemes feladatok, amelyekre a polgármesteri hivatal szervezésében sokkal több ilyenre lenne szükség. Ezek az akciók sajnos csak rész töredéke annak a mennyiségnek, amire valóságosan szükség lenne a környezetünk, vidékünk jobbá, élhetőbbé tételére.

ábra 17 Szemétszedés Székelyudvarhelyen a Föld napja alkalmából. Forrás: Székelyudvarhely Polgármesteri Hivatala

Milyen az együtt működés a Natura 2000 projektben dolgozó személyekkel?

A Rosci 0383-as terület kezelőségével kezdetleges a kapcsolat, hiszen egy nem rég alakult projektről van szó melynek még folyamatban van a kivitelezése. A kapcsolat még kibontakozás alatt van. A Natura 2000 törvények olykor megnehezítik a vízügyi hatóság tevékenységét, például korlátozza a mederszabályozásokat. Éppen ezért szükségesek konszenzusos megoldások. Fontos lenne a Rosci0383 terület kezelőségével egy mélyebb kapcsolat kialakítása. Ez remélhetőleg megvalósul a jövőben.

Milyennek értékelné az eredményeket?

Az eredményeknek mindenképp vannak pozitív hozadécai, de nem elegendők, fontos lenne egy nagyobb összefogás azoknak a jogi személyeknek, akiknek van hatáskörük a folyó területére.

3.3.2. Székelyudvarhely Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának sajtóreferense – Zörgő Noémi válaszolt kérdéseimre.

Évente milyen gyakran kerül sor medertakarítási feladatokra?

Évente egyszer biztos, ez a Víz világnapja. Előfordul gyakrabban is, a Föld napján.

Hogyan tudja megszervezni ezeket az akciókat?

Bevonjuk a szociális segélyben részesülőket, és a Vízügyi hatóság alkalmazottait is.

Milyen források állnak rendelkezésre?

Általában minimálisak a források.

Milyen eszközök állnak rendelkezésre?

Minimális.

Milyen nehézségeket lát a feladatok mögött?

Nehézség, a közösség nem becsüli meg a tisztaságot.

Mennyire tartják fontosnak a medertakarításokat?

Nagyon fontosak ezek az akciók.

3.3.3 Interjú az RDE Hargita vezetőségével – nem kívánták a nevüket adni az interjúhoz.

Mi az RDE Hargita?

RDE Hargita Kft 2006-ban jött létre. (Sc RDE Harghita Srl) Egy magas szakmai színvonalú higiéniai szolgáltató. 2014-ig az osztrák AVE Umwelt csoport tagja volt. A nem veszélyes háztartási és ipari hulladékok kezelésével foglalkozó vállalat. 2014 Tavaszán az NHSZ Kft tulajdonában került a magyarországi AVE Magyarország Kft azaz Sc AVE Harghita Salubritatea Srl pedig, amely az AVE Magyarország csoporthoz tartozott. 2014-ben NHSZ csoport leányvállalata lesz. 2015 elején a cégnév Sc AVE Harghita Salubritate Srl-ról, Sc RDE Harghita Srl-re változik.

Hatásköre Székelyudvarhely, Székelykeresztúr, Szentegyháza, Gyergyószentmiklós, Farkaslaka, Bögöz területének tisztán tartása és szelektív szemétyűjtése.

Önök több alkalommal is részt vettek a Nagyküüllő Rosci0383 Székelyudvarhely - Székelykeresztúr szakaszának a medertakarításában. Hogyan kerültek bele ezekben a tevékenységekben?

Ezek a tevékenységek három szakaszra bonthatók:

Felsőbb utasításokra vettünk részt, ami egy államilag szervezett akció. Ilyen akció a „Let's Do it Romania” Ami úgy zajlik, hogy az állami legfelső hatóság a környezetvédelmi minisztérium leosztja a feladatot a megyei koordinátor hatóságnak, amely felveszi a kapcsolatot az önkormányzatokkal a vízügyi hatósággal és a szolgáltatóval. Ezek az akciók központilag támogatott akciók. Ez esetben a szemétszállítás egy jutányos áron történik. A takarításban részt vesznek a vízügyi alkalmazottak, RDE alkalmazottak, és az akcióra meghirdetett személyek.

Vannak az önkormányzati szinten szerveződő akciók, az önkormányzat elhatározásával. A Városi Önkormányzat alkalmazottjai, és az RDE alkalmazottjai közösen vesznek részt az akciókban. A szemét szállítás jutányos áron történik ez esetben is.

Alulról vagy helyi szintről szerveződik az akció, ezek az akciók többnyire civil szervezetek szervezésében történnek. Az RDE ezekben az akciókban csak közvetett módon vesz részt: háttértámogatással, munkavédelmi eszközökkel, hulladékzsákokkal, kesztyűkkel, vagy a szemét elszállítással, mivel ez esetben a szemétszállítás ingyenes. Ezek az akciók a Föld világnapja, a Víz világnapja alkalmából jönnek létre, melyben részt vesznek a szervezőkön kívül különböző intézmények jogi személyek és a civilek.

Hogyan értékeli önök ezeket az akciókat?

Ezeket az akciókat minden kép pozitívan értékeliük, viszont a jelenlegi helyzetben ezek az akciók kevésnek bizonyulnak. Az lenne ideális, ha nem lenne szükség ilyen akciókra.

Mi az oka, hogy ilyen akciókra szükség van?

Törvény szinten jól le van szabályozva. Megvannak a megfelelő törvények, viszont nincsenek eléggé lekötvé. A szakhatóságnak nincs elég személyzete, hogy folyamatosan ellenőrizze, figyelje, megakadályozza a személtelési folyamatokat. Vannak hiányosságok is. Az önkormányzat nem mindenütt létesítet a szemét tárolására alkalmas helyeket. Viszont létezik egy tudatlanság a lakosság részéről, bizonyos ismeretek hiánya. Például van X Kft, amelynek törvényben szabályozzák, hogy a használt gumiabroncsot kötelezően bérmentve be kell vegye, amely kötelezettségének eleget is tenne, de a lakos nem szállítja oda a használt gumiabroncsot, vagy azért mert nem is tud erről a lehetőségről vagy, kényelmi okokból, mert túl mesze van ez a cég és inkább bele gurítja a folyóba, hogy megszabaduljon tőle.

ábra 18 Gumiabroncsok a folyóban és folyó partján, Rosci 0383 Bögöz, 2023. március 16. Forrás: Szőcs Gábor

Mennyire látják sikeresnek ezeket az akciókat?

A sikeresség az relatív dolog, az attól függ, milyen kritériumok alapján vizsgáljuk a dolgot. A kijelölt terület 99%-ban feltakarítódik, és ez is egy siker. Ha minél több embert vonunk be az is egy siker. De az igazi siker a prevenció, a megelőzés vagy a generálás megakadályozását jelentené, és ennek elengedhetetlen függvénye az oktatás. Az RDE rendszeresen részt vesz ilyen oktatási feladatokban.

Tudnának pontos statisztikai adatokkal szolgálni az akciókkal kapcsolatban?

Egy-egy akcióra lebontva sajnos nem, csak az általános országos statisztikai adatokkal, amit kötelezően kell jelenteni. Mondjuk azt meg tudjuk mondani, hogy hány zsákot adtunk, ki de a begyűjtésnél nem számoljuk és más szervezetek is beszállhatnak, zsákokkal meg a tömegét sem mérjük. De maradjunk annyiban, hogy nagyon sok szemét kerül ki és ez a mennyiség jóval több, mint, amit a környezetünk képes elviselni.

3.3.4 Interjú a Nagyküküllő Vadász és Sporthorgászegyesület – Ferenc Alpár Gothárd vidékfejlesztési- és agrármérnök válaszolt a kérdéseimre.

Határoljuk körbe, hogy mi is a horgász egyesület?

Legfelső szinten a Ministerul Agriculturii si Dezvoltarii Rurale (Földgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium), melynek mellé rendelt hatósága az Agentia Nationala Pentru Pescuit și Acvacultura (Nemzeti Halászati és Akvakultúra Ügynökség) melynek alsóbb rendű intézménye a „Nagyküküllő vadász és sporthorgász egyesület.

Mi a feladata?

A horgász egyesület feladata a sporthorgászat biztosítása és kiszolgálása az államilag meghatározott törvényes keretek között. A horgász törvények betartatása és ellenőrzése. Amennyiben bűncselekményt vagy kihágást észlel kötelessége jelenteni tovább a felettes szerveknek és az illetékes hatóságnak. „A „Nagyküüllő” Vadász és Sporthorgász egyesületünk 1906-ban alakult azzal a nemes céllal, hogy környékünk erdőinek, vadvizeinek és élő vadvilágának szolgálatába álljon. A több mint 100 év alatt számos változáson ment át az egyesület. A társulat elsőrendű célja a tagok horgászati lehetőségének biztosítása, valamint minden rendelkezésünkre álló eszközzel javítani és megvédeni a vizek élővilágát, megtalálni az ember és természet egyensúlyát.” (Idézet: vizpart.ro.)

Hány taggal rendelkezik az egyesület?

Az egyesületnek, mint egy 850 körüli helyi stabil taggal rendelkezik, akik horgászok és a Nagyküüllő síkvizes szakaszára éves horgászjeget vált. Ez időközönként felduzzad, mint egy 950-1100 főre, akik más területekről igényelnek jegyet. Melynek, mint egy 30-40% nyugdíjas. 10-15 % tanuló, aki nem töltötte be a 18 élet évét. Ők, ugyan is jutányos jeggyel horgásznak. A fennmaradó mennyiség az aktív dolgozó személyekből áll.

Miből finanszírozza önmagát?

A horgász egyesület teljes mértékben a befizetett horgász díjak összegéből, és az emberek által felajánlott adói 2%-ból tartja el magát. Ennek a befolyt összegnek 25%-át befizeti adóként a Nemzeti Halászati és Akvakultúra Ügynökségnek.

Hogyan biztosítják a sporthorgászatot?

Az egyesület, szerződéses alapon kötelezően vállal telepítéseket jelentés alapján vagy írásos kérvény alapján a Nemzeti Halászati és Akvakultúra Ügynökségnél, amely intézmény az inspektorátusán keresztül kiküldi az ellenőrző, felügyelő személyt. Aki ellenőrzi, hogy a telepítés alkalmából ne hogy invazív faj kerüljön a folyóba. A telepítések évente három alkalommal történnek, főleg sebes pisztráng (salmo trutta) a folyó többnyire felső szakaszára mely hegyi víz szakasznak van nyilvánítva. Ez a szakasz Székelyvarság és Fenyéd községi híd közt kerül el. Invazív fajnak van nyilvánítva a szivárványos pisztráng (salmo irideus). Fontos hogy ne kerüljenek a folyóba.

Tavasszal ivadék telepítése zajlik. Ezek a frissen kelt és elúszott ivadékok. Nyáron horogérett, mint egy 20-30 dkg példányok 20-25 cm nagyságban. Ősszel előnevelt egy nyaras pisztrángok 7-10 cm nagyságban. A beszerzésük természetekből kizárólag Románia területéről történik.

Ismerős a Rosci0383 Natura2000 terület?

Igen, a horgász egyesület kérvényezte a Natura2000-es projektet. A terület kezelője a horgász egyesület volt, amíg meghatározták és felmérték a védett fajokat. A terület kezelője egy területi ellenőrzés alkalmából a vízügyi hatóságnál nem megfelelő munkavégzést állapított meg a Rosci0383 területén, ezért feljelentést tett a Garda de Mediu (Környezet Védelmi Örségnél). Az ügy kivizsgálás alá került, melyre egy kormányhatározattal visszavonták az egyesülettől a kezelőséget, de egyébként az összes romániai Natura 2000 programtól. Állami felügyelet alá vonták, központilag kineveztek egy adminisztrátort. (Feltételezett indok: az állami szerv egy másik állami szervnek büntetést kellett volna, kiszabjon, és ezt nem teheti meg) Jelenleg a környezetvédelmi minisztérium területéhez tartozik.

Horgászokat ki ellenőrzi ezen a területen?

Horgászati ellenőrzés szempontjából, továbbra is a horgászegyesület hatáskörébe tartozik. Telepítés szempontjából szintén, csak az egyesület nem rendelkezik, azzal a pénzzel, amire szükség lenne erre a területre. Viszont az őshonos halak, mint például a domolykó (leuciscus cephalus), márna (barbus barbus) be sem szerezhető, mert szaporításukkal nem nagyon foglalkoznak.

Hogyan lehetne egy horgászturizmust létrehozni a területre?

Nehéz ügy. Az első és legfontosabb a szennyezés megszüntetése lenne, illetve a szolgáltató kötelezése a szennyezési források felszámolására. A meder természetes visszaállítása, amit a vízügyi nem csinál meg. Parti növényzet megőrzése, és nem kiirtása mederkarbantartásra és árvízveszély faktorra hivatkozva. A horgászati törvények drasztikus változtatása: nem megfelelő prohibíciós törvények. Romániában a horgászati tilalom március második felétől június első feléig tart. Általános tilalom van minden fajra vonatkozóan. Nagyon sok fajnak az ivási ideje kiesik ez az időszak alól. Kivétel ez alól a sebes pisztráng (salmo trutta), melynek ivási tilalma szeptember 15 és következő év április 1 között tart. A csuka (esox lucius), melynek tilalmi időszaka február 1 és március 20. A síkvizekre az országos tilalmi időszakot kénytelenek vagyunk betartani, betartatni. A Zetelaki tározó tóra tudunk csak helyi szabályokat alkalmazni, mivel intenzíven telepített víznek számít, és ez által törvényileg más besorolást kap.

Én a megfogott hal visszaengedésére kötelezném a horgászokat. A nagyobb probléma mindenképp az általam felsorolt első két főbb probléma.

3.2.5. Interjú az Udvarhelyért Teszünk Civil Akciócsoport elnöke, Magyar Lajos válaszolt a kérdéseimre

Mutasd be megkérlek a szervezetet? Mikor jött létre? Miért?

Ez egy nonprofit szervezet 2016-ban alapítottuk. A civil szervezet célja és meghatározása: elsődleges célja Székelyudvarhely szebb, tisztább, élhetőbb várossá tétele. A Nagyküküllő és mellékpatakai, vizeinek megóvása, élővilágának védelme és rehabilitációja. Nem elhanyagolt célunk Székelyudvarhely, Románia „legtisztább városa” cím megszerzése. A cél érdekében a problémák feltérképezése, nyilvánosságra hozatala, amennyiben lehetséges önerőből megvalósítása. Tervek kidolgozása, a problémák forrásának megszüntetése. Az önerőből meg nem oldható problémák dokumentálása és a városvezetés felé való feltárása, megoldási javaslatok kidolgozása. Figyelemfelkeltő akciókkal felhívni úgy a városvezetés, mint a lakosság figyelmét Székelyudvarhely látható és rejtett értékeire, ezen értékek megóvására főleg a környezetvédelem, tisztaság és a városkép szempontjából. (Részlet a statutumból az az alapító okiratból) A szervezet hivatalos formája 2016-ban jött létre, bár korábban már játszottam a gondolattal, hogyan lehetne menteni a környezetünk értékeit. Főleg a lakásomhoz közel eső patak a Nagyküküllő mellékfolyójának állapota háborított fel a legjobban. De ahhoz, hogy jogi keretek közé tudtuk terelni a tevékenységet a fent említett dátumtól számoljuk az időszámítást.

Miből finanszírozza önmagát?

A szervezet önfenntartó, vagyis saját erőből próbálja finanszírozni önmagát. Egy-egy akcióhoz elengedhetetlen fő anyagi források előteremtése. Ez főként szponzorok által valósul meg, mely megkeresésen alapul, és adományokból az adók 2%-ból, mely a média bevonásával hirdetésekön keresztül történik.

Milyen a szponzorok támogatása?

Hát finom vegyes maradjunk annyiba.

Mi motiválja az embereket a szervezethez csatlakozásban?

A kaláka szellemében történik, mely egy régi hagyomány vidékünkön, és nem utolsó sorban a lokálpatriotizmus szellemében. A szervezetben megfogalmazódnak körülhatároljuk a célokat és meghatározzuk a feladatokat és leosztjuk azokat.

Hogyan történnek a szervezetben a környezet védelmi akciók?

Az akciót mindig egy jól meghatározott szervezés előzi meg. Feltérképeződik, kik lehetnek a partnerek, akik felvállalják, hogy részt vesznek a feladatokban. Ilyen partnerek a Vízügyi hatóság, az önkormányzat, RDE (Hulladékgazdálkodási hivatal). És itt fontos megemlíteni az RDE-t, mert a szemétszállítás nélkül ezek az akciók nem jöhetnének létre. 2016 óta folyamatos a Nagyküküllő és mellék ágainak a meder takarítása.

Milyen problémákkal találkoznak az akciók során?

Azok a problémák, amiket feltérképeztünk a nem megfelelő szennyvíz kezelő rendszerek, a döngutak hiánya. Nagyon sok tetemet távolítottunk el a folyóból. A legtöbbet előforduló hulladék a folyóban petpalack, gumiabroncs, ócska vas, építkezési törmelék, textíliák stb.

*ábra 19*Petpalackok a parton, Bögöz község, Rosci 0383 Bögöz 2024. március.16. (Forrás: Szócs Gábor)

ábra 20 A Nagyküküllőbe öntött házi szemet, Bögöz, Székelymagyaros, 2024. március 16. (Forrás: Szőcs Gábor)

ábra 21 Ócfalvi patak, hídlábánál fennakadt szemet, Ócfalva, 2024. március 17. (Forrás: Szőcs Gábor)

Milyen gyakran szerveznek medertakarításokat?

Az évi egy két alkalommal, ami borzasztó kevésnek bizonyul. Nagyobb erők bevonására lenne szükség, több alkalommal, főleg ha a szennyezés forrása megakadályozhatatlan. Például a Nagyküküllő egyik mellékágának az 50 m szakaszáról, mint egy 3,5 t szemet került ki egy takarítás alkalmával.

Hogyan lehetne ezt a problémát csökkenteni vagy megakadályozni?

Ha már megakadályozni nem lehet a folyamatot. A meglátás az, hogy, nagyobb odafigyelés szükségeltetne az önkormányzatok részéről, mivel az ők hatáskörük megengedőbb a terület tisztán tartásában. A horgász egyesület részéről is nagyobb terjedelmű tevékenységre lenne szükség. A degradációs folyamatok megakadályozására egy nagy összefogásra lenne szükség. Összefogás nélkül nem tud megtörténni a terület megvédése. Szükség lenne az oktatásba bevonni az elkövetkező nemzedéket. Olyan vezetőkre, szakemberekre lenne szükség, akik aktívan, tudásuk legjavát adva mind hozzá adott értékkel, gyarapítanák környezetüket.

3.3.6 Interjú Benzár Zsolt sport- és versenyhorgásszal.

Kit tisztelhetek Benzár Zsoltban?

Benzár Zsolt vagyok többszörös országos versenyhorgász bajnok, világbajnoki csapat ezüstérmes, egyéni negyedik. Horgász etetőanyag, horgászeszközök megálmodója, forgalmazója a Benzár Mix brend tulajdonosa.

Mennyire ismered a Rosci 0383 területét?

Nagyon jól ismerem ezt a területet, de az elmúlt évek alatt nagyon átformálódott. Én intenzíven ezen a szakaszon nagyon rég horgásztam. De nosztalgiából időközönként lejárrom ezt a területet.

Hogy látod horgászatiilag a védett terület jövőjét?

Nem vagyok annyira optimista. Vannak problémák a területen.

Milyen problémákat látsz ezen a területen?

A hal fauna egyre inkább fogyatkozóban van. Ezen a területen.

Milyen okokat látsz e mögött?

Ezek az okok meglátásom szerint több rétegűek. Akkor kezdjük, amiket én fő problémának látok. A Zetelaki tározó tó mindenképp negatív hatással van erre az alsó szakaszra. A nem megfelelő kanalizációs rendszerek. Székelyudvarhely már régen túl nőtt azon az infrastruktúrára, mellyel ezen a területen rendelkezik, fekália és még súlyosabb, vegyszerek ömlenek a folyóba.

Mederszabályozások nem megfelelőek, sem az árvízvédelmi rendszerek. Ha árvízveszély van, valójában nem véd meg a katasztrófától, de aszály estén viszont alig van víz a mederben.

ábra 22 Leszakadt partszakasz, Rosci 0383 Bögöz.2024.március.16 (Forrás: Szőcs Gábor)

ábra 23 Folyószabályozás folyamatának következménye, Rosci 0383 Bögöz, Székelymagyaros. (Forrás: Szőcs Gábor)

ábra 24 Folyószabályozás következménye, leszakadt partszakasz. (Forrás: Szócs Gábor)

A víz minőségének a megtartás fontos lenne valamilyen formában. Ugyanakkor a szemét!

Egy nagyon rossz vadgazdálkodás: itt nem arról van szó, hogy bárki is kívánná egyes fajok kiirtását, hiszen én is természetvédő ember vagyok, de fontos lenne bizonyos fajoknál a létszámszabályozás. Gondolok itt a medvékre, kormoránokra. Fontos lenne a kilövési keret visszaállítása.

A vízlépcsők kialakítása nagyon fontos lenne. A mellék patakok tisztán tartása, holt árkok tisztán tartása. Hiszen köztudott, hogy egyes fajok ívőhelyei, és még lehetne sorolni.

Mit tennél annak érdekében, hogy egy jó horgászturizmust alakíts ki ezen a területen?

Először is a fent említett problémák megoldása. Ezen felül még őshonos halfajok telepítése. Tudom a telepítések mellett pro és kontra érvek sorakoznak fel. De ma már önerőből rövidtávon a folyó nem képes regenerálni önmagát, és ma egy felgyorsult világban élünk. A kiszolgálással nem lenne akkora probléma, hiszen Székelyföldnek vannak potenciális vendéglátó egységei. Az eszközök ellátásában az én üzletem is jól profitálna. De rövidtávon jelen állapotában, nem látok erre lehetőséget. A horgászok száma is évről évre csökken, már ami ezt a területet illeti. Az ifjú nemzedék érdeklődése inkább egy virtuális világ felé irányul.

Mit gondolsz a Natura 2000 törvényekről?

A törvények nagyon szépen vannak megfogalmazva. De a lekötésük már nincs annyira biztosítva. Mekkora hatáskör áll rendelkezésre, hogy betartassa és ellenőrizze. Aztán kételyeim vannak, hogy a valódi okok, azok a bizonyos védett fajok megmentésére irányulna. Hiszen ha annyira fontosak lennének, akkor sok mindent igyekeznének megoldani.

Mit javasolnál, hogy jó irányban fejlődjön a vidékünkhez hozzá tartozó folyó sorsa?

Azon személyek, akik ismerik és tehetősek ezért a területért azok számára mindenképp egy nagyobb összetartásra lenne szükség. Kommunikációs hiányosságok vannak. Megkerestem a vízügyi hatóság vezetőjét. Kiderült egy nagyon kompromisszum képes személyiség, közös gondolatokkal, de a horgász társadalom vezetése soha nem kereste. Bizonyos dolgokról nem is volt tudomása. Egyáltalán nem ellenzi a vízlépcsőt, sőt pályázatokon keresztül segítőkész lenne. Ahhoz hogy a saját vidéki érdekeinket érvényesíteni tudjuk, mindenképp egy nagyobb összefogásra lenne szükség.

4. Következtetések és javaslatok

Az általam megkérdezett személyek meglátásai igazolták feltételezésem, amely szerint az általam vizsgált terület jóval nagyobb odafigyelést, tisztítást igényel ahhoz, hogy ezt a területet meg tudjuk védeni és őrizni az utókor számára. Az általam megkérdezettek – öt személy – kifejtették, hogy milyen hiányosságok akadályozhatják a terület hatékonyabb tisztán tartását, ezen felül egy jó horgászati területnek a megteremtését és fenntartását.

A szervezetek közötti kommunikáció hiánya – állami és civil szervezetek között – olyan hiányosságokat generál, amelynek jelenléte megakadályozza bizonyos esetekben azt a lehetőséget, hogy együttesen, erőteljesen tudjanak fellépni a természetvédelmi terület fenntartásáért és fejlesztéséért. A szervezetek közötti kommunikáció azért is hozna előmozdulást ezen a területen, mert túl lehetne jutni olyan közös megmozdulásokon is, mint évente egyszer avagy kétszeri medertakarítás. A szervezetek külön – külön felismerik azt, hogy hiányosságok vannak a törvénykezésekben, gondolok itt a természetvédelmi területek védelmének teljes törvénykezésére, a rosszul megfogalmazott horgász- és vadgazdálkodási törvényekre, infrastrukturális hiányosságokra. Ugyanakkor a civil szervezetek tapasztalati úton is felismerik és meg is fogalmazzák azokat a hiányosságokat, amelyeket magam is láttam és megtapasztaltam.

A civil szervezetek tevékenysége engedélyezett, tehát az alulról érkező kezdeményezéseknek nem szab gátat a törvénykezés. Az alulról építkező kezdeményezések hatékonyak, de esetlegesek, és nagyrészt kimerül az évenkénti medertakarítási akciókban. Ezek pozitív hozadékaik sajnos nem folytonosak, és esetlegességükkel nem tudják elérni azt a hatást, amelyet egy megfelelő prevencióval elérhetnének formális és informális szinteken. Mit tartalmazhat egy prevenció? Olyan formális és informális oktatást, amely által kis- és középiskolás szinteken, munkaközösségekben fektetnének hangsúlyt arra, hogy tudatosítsák a lakosságban, hogy mit jelent a lebomló és nem lebomló szemét kifejezése és mit történik velük, hogyha a folyóba kerül. Tapasztalati úton való prevenció lenne talán a leghatékonyabb, amely által megtapasztalhatnák a résztvevők, hogy mi a folyó élete, a víz minősége mitől javul, mitől romlik, a halfauna mitől érzi jól magát az adott közegben, illetve melyek a jelei annak, hogy veszélyben van a folyó. A folyamatos munka, amely a prevenció és a tisztántartás szoros együttműködésében hozható össze, megteremtene egy olyan közeget ezen a természetvédelmi területen, amelyre joggal és méltán lehetne vidékfejlesztési lehetőségeket építeni. Itt lehetne egy olyan példaértékű természetvédelmi zónát kiépíteni, amelyre lehetne sportturizmust építeni. Sporthorgászok szívesen jönnének olyan egyedi területre, amelyen élhetnek sportszeretüknek. Amennyiben ez megvalósulna, nagyobb látogatottságot jelentene a

vendéglátók és szakboltok számára is. Az utóbbiak esetében újabb boltok és akár horgászattal kapcsolatos nagyobb márkák is befektetésként tekintenének városunkra.

A dolgozatom előzetes feltételezései, amely szerint a folyó általam vizsgált szakaszán, a Nagyküküllő folyó Székelyudvarhely – Héjjasfalva közötti részen egy jóval gazdagabb állatvilágot hozhatunk létre, és visszaállíthatnánk a régi, akár az 1970-es évek beli állapotokat, veszélyest jelenthetnek a felülről érkező döntések, rendelkezések. A megfigyeléseim alapján a decentralizációs folyamatok helyett, centralizációs folyamatok mennek végbe, amely azt jelenti, hogy az állam még jobban ellenőrzése alá akarja vonni a Natura 2000-es területeket. A probléma az, hogy ennek következtében egyre inkább háttérbe szorulnak az alulról szerveződő javaslatok. Félő, hogy ennek a centralizációs folyamatnak hozománya az lesz, hogy civil szervezetek számára nem lesz lehetőség saját kezdeményezésre környezetvédelmi akciókat végezni a területen. Ahogyan az interjúalanyaim is elmondták minden megmozdulás, amelyet a hatóságok szerveznek, a személyzethiány miatt csak karöltve a civil csoportokkal tudják megszervezni. A hatósági centralizáció nem fog személyzeti bővítést jelenteni, amely megnyugvásra adhatna okot, sőt sokkal inkább a további személyzetcsökkentést engedi vizionálni.

Az általam végzett megfigyelések és interjúk során a probléma megoldására tett javaslataimat két részre tudom bontani: egyrészt a civil eszköztár lehetőségei, másrészt a hatósági eszköztár lehetőségei.

A civil szerveződések által elérhető a védett környezet 30 kilométeres szakaszának kitakarítása, a Nagyküküllő folyó tisztaságának megőrzése, a természeti környezet, meder megtartása. A vidéki mezőgazdászoknak szaktanácsadás keretein belül olyan alkalmakat kell teremteni, amelyek által meg tudjuk értetni velük a biodiverzitás fogalmát, lényegét. Példákat sorolva csak egy párat említenék: a szántóterület nem a folyó meder kezdetéig tart. A folyó nem szeméttároló, ahol minden nemű szemét megfér még akkor sem, ha a mezőgazdaság mellékterméke, mint a kukoricaszár, szalmabála, rothadt burgonya, vagy egyéb hasonló termékek. Bár lebomló anyag infuzória termelő, nem a folyóba való és az egyensúly megbontásához vezet. Bár az infuzória (lebontó egysejtűek gyűjtő neve) kedvezően hathat a kikelt elúszott és szikzacskó felszívódása után az ivadékok számára, a felnőtt halak számára veszélyes lehet.

A hatósági eszköztárat tekintve nagyon komoly átalakításra és szabályrendszerre lenne szükség, mint például a vízügyi törvények megreformálása, az árvízvédelmi rendszerek újra tervezése, a vízgazdálkodás újra tervezése. Szakemberek munkáját, javaslatait helyezték előtérbe, akik ismerik

az adott terület halfaunáját, és élőlényei etológiáját. A Natura 2000 –es törvényeket le kell szabályozni és kidolgozni ezek metodológiáját.

5. Összefoglaló

Dolgozatom címe a *Védett területek gazdálkodása, a sporthorgászat szerepe a vidékfejlesztésben.*

Kutatási témám egy meglehetősen tág kutatási terület, ezért szakdolgozatomban a Nagyküküllő folyó Székelyudvarhely – Héjjasfalva közötti Natura2000 - Rosci0383 területét vizsgálom, amely természetvédelmi terület, ennek megfelelően élővilága és környezete egy megfelelő kutatási téma volt számomra. Közel áll hozzám ez a terület, hiszen évtizedek óta figyelem a folyó ennek a szakaszának életét, szinte ismerek már minden követ és fát, halfajtát.

A dolgozatom bevezetésében írok arról, hogy miért állt hozzám közel a dolgozatban kifejtett téma, ugyanakkor a dolgozat célkitűzéseket fogalmaz meg az, hogy a törvény által leszabályozott Nagyküküllő folyó élete ezen a szakaszon lehetne sokkal minőségibb, amennyiben felhasználva és kihasználva a természetvédelmi terület tulajdonságát, visszaállítható lehetne egy optimálisabb élővilág és környezet egy régi, 1970-es évek beli időszakra, amelyről még beszélnek a még élő sporthorgászok. Elképzelésemnek alátámasztásához a dolgozat módszerül az interjú készítményt választottam, illetve egy swot analízis elkészítését, amelynek segítségével egy képet alkothatok a folyó fent említett szakaszának további életéről.

A kutatásom során olyan reprezentatív személyekkel készítettem interjút, akik szorosan együtt élnek a folyóval, gondosan kiválasztva azt, hogy úgy a hatósági, mint a civil szervek képviseltetve legyenek, hogy minél hitelesebb és minőségibb képet kapjak azokról a lehetőségekről, amelyeket rejt ez a természetvédelmi terület: Székelyudvarhelyi vízügyi hatóság, Székelyudvarhely Polgármesteri Hivatalának szakembere, RDE Hargita személgazdálkodási vállalat vezetője, Nagyküküllő vadász és horgászegyesület vezetője, Udvarhelyért teszünk civil akciócsoport, Benzár Zsolt sporthorgász.

Az interjú feldolgozásának folyamatában le kellett vonnom azt a következtetést, hogy mindazok, akikkel sikerült beszélgetnem egyazon állásponton vannak akkor is, ha a projekt erősségeit, gyengeségeit vagy lehetőségeit vesszük szemügyre. Az interjúalanyok egyetértettek abban, hogy a szervezetek közötti esetleges a kommunikáció kifulladás évente egyszer, avagy kétszeri medertakarításban. A szervezetek külön – külön felismerik azt, hogy hiányosságok vannak a törvénykezésekben, gondolok itt a természetvédelmi területek védelmének teljes törvénykezésére, a rosszul megfogalmazott horgász- és vadgazdálkodási törvényekre, infrastrukturális hiányosságokra. Ugyanakkor a civil szervezetek tapasztalati úton is felismerik és meg is fogalmazzák azokat a hiányosságokat, amelyeket magam is láttam és megtapasztaltam. Az alulról építkező kezdeményezések hatékonyak, de esetlegesek, és nagyrészt kimerül az évenkénti

medertakarítási akciókban. Ezek pozitív hozadékai sajnos nem folytonosak, és esetlegességükkel nem tudják elérni azt a hatást, amelyet egy megfelelő prevencióval elérhetnének formális és informális szinteken.

Az általam végzett megfigyelések és interjúk során a probléma megoldására tett javaslataimat két részre tudom bontani: egyrészt a civil eszköztár lehetőségeit kihasználva, másrészt a hatósági eszköztár lehetőségeit kiaknázva. A civil szerveződések által elérhető a védett környezet 30 kilométeres szakaszának kitakarítása, a Nagyküküllő folyó tisztaságának megőrzése, a vidéki mezőgazdászoknak szaktanácsadása, illetve képzése a biodiverzitás fogalmának elmélyítésére. A hatósági eszköztárat tekintve nagyon komoly átalakításra és szabályrendszerre lenne szükség, a Natura 2000 –es törvényeket pedig le kell szabályozni és kidolgozni ezek metodológiáját.

6. Irodalomjegyzék:

Dósa Z. – Péter L. (2018): A pedagógiai kutatás alapjai, Kolozsvári Egyetemi Kiadó, Kolozsvár, oldalszám: 103 -115.

EUNIS Térképek: EUNIS -Site factsheet for Râul Târnava Mare între Odorheiu Secuiesc și Vânători (europa.eu) (letöltve 2024. 03.03.)

Egril I.: Projektmenedzsment (tankönyv), www.unideb.hu (letöltve 2,24. március 23.)

Földművelésügyi Minisztérium (2018.): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez, Környezetügyért Felelős Helyettes Államtitkárság, Természetmegőrzési Főosztály, Budapest.

G. Purnell – A. Yates – Ch. Dawn (2018): Horgász Enciklopédia, Hungarian translation Book Manager iroda, Budapest, oldalszám: 6 -20 oldal

Görög M. (2008): Projektvezetés, Aula kiadó, Budapest, oldalszám: 56 – 80 oldal.

Györfi I. – Visky K. (1934): A Magyarság Tárgyi Néprajza Gazdálkodás, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, oldalszám: 234 -236 oldal.

Gyurkó István (1983): A halak világa, Kriterion kiadó, Bukarest, oldalszám: 82 – 89 oldal.

Hlavathy Zs. (2014): Inventarierea, cartarea stării de conservare a speciei de moluscă *Unio crassus* în situl Natura 2000, Rosci 0384 Raul Tarnva Mica și stabilirea măsurilor de conservare.

Juhász Cs. – Koczor T. (2002): Környezetirányítási kézikönyv az agrárium környezetirányítási vezetői és környezetvédelmi megbízottjai számára, Szaktudás Kiadó, Budapest, oldalszám: 45-60.

Kiss J. B. (1985): Kételtűek, hüllők, Dacia könyvkiadó, Kolozsvár, oldalszám: 182 – 232 oldal.

Kászoni Z. (1963): Akvarisztika és Sporthorgászat, Tudományos könyvkiadó, Bukarest, oldalszám: 218-225.

Kászoni Z. (1988): Horgász könyv, Kriterion kiadó, Bukarest, oldalszám: 114 – 224 oldal.

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium: Menedzseri terv Natura 2000, Rosci 0383 <https://lege5.ro/gratuit/geztqmjzgaydg/anexa-la-ordinul-ministrului-mediului-apelor-si-padurilor-nr-905-2023> (letöltés: 2023. december 4.)

Nagyküküllő Horgász és Vadászegyesület: Proiect Natura2000 Tarnava Mare (Natura 2000 program - Nagyöküllő), natura2000tarnava-mare.ro (letöltve: 2023.11.15.)

Románia kormánya (2007): Hivatalos közlöny 442/ 29.06.2007. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/83289> (letöltés: 2023. 11.23.)

Románia kormánya (2007): Hivatalos közlöny 331/ 20.04.2023.

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/267235> (letöltés: 2023.11.23.)

Sugár Sz., Kecskés A., Fülöp T., Mezey Zs. (2014): Raport realizat pentru administratia Natura 2000 Dealurile Târnavelor - Valea Nirajului, Cluj Napoca (www.mmediu.ro) (letöltve: 2024.03.21.)

Szokolszky Á. (2020): A pszichológiai kutatás módszertana, Osiris tankönyvek, Budapest, oldalszám: 110-112.

7. Képek, ábrák jegyzéke:

ábra 1 ROSCI 0383 Térkép - Természetvédelmi terület. (Forrás: www.rosci.ro).....	7
ábra 2 Nagyküiküllő, 2024. március. 16. Származási hely: Rosci 0383 Bögöz, Bögözi hídról Székegyudvarhely irányába. (Forrás: Szűcs Gábor).....	9
ábra 3 Nagyküiküllő, 2024. március. 16. Származási hely: Rosci 0383 Bögöz, Bögözi hídról Székegykeresztúr irányába. (Forrás: Szűcs Gábor).....	10
ábra 4 Rosci 0383 Ócfolvi patak, az Ócfolvi patak befolyása a Nagyküiküllőbe (Forrás: Szűcs Gábor).....	12
ábra 5 1032 - Tompa folyamkagyló (<i>Unio Carassus</i>). Származási hely: Bögöz, 2023.szeptember 20. (Forrás: Szűcs Gábor)	14
ábra 6 5266 - Petényi márna (<i>Barbus Petényi</i>), védett faj. Származási hely: Bögöz, 2023. június 23. (Forrás: Szűcs Gábor).....	15
ábra 7 Térkép - a Petényi márna lelőhelye ROSCI 0383 védett területen. (Forrás: Planul de management al sitului Natura 2000 Rosci 0383).....	15
ábra 8 Vágó Csík (<i>Cobitis taenia</i>), a Balkáni csík rokona, fokozottan védett faj. Származási hely: Bögöz, 2023. július 8. (Forrás: Szűcs Gábor).....	16
ábra 9 1193 - Sárga hasú unka (<i>Bombina Variegata</i>), védett faj. Származási hely: Ócfolva, 2023. április 24. (Forrás: Szűcs Gábor).....	16
ábra 10 1193 - Sárga hasú unka (<i>Bombina Variegata</i>), védett faj. Származási hely: Ócfolva, 2023. április 24. (Forrás: Szűcs Gábor).....	16
ábra 11 4008 - Pettyes gőte (<i>Triturus vulgaris ampelensis</i>). Származási hely: Székegyudvarhely, holt árok, 2023. április 23. (Forrás: Szűcs Gábor).....	17
ábra 12 A Pettyes gőte lelőhelye a ROSCI 0383 területen. (Forrás: www.rosci.ro)	17
ábra 13 Eurázsiai hód (<i>Castor fiber</i>), Származási hely: Bögöz, 2023. március 7. (Forrás: Szűcs Gábor).....	18
ábra 14 Domolykó (<i>Leuciscus Cephalus</i>), tilalmi ideje általános országosan, méretkorlátozással védett faj. Származási helye: Boldogfalva, 2018. október 27. (Forrás: Szűcs Gábor).....	18
ábra 15 Csuka (<i>Esox Lucius</i>), tilalmi ideje február 1 – március 20 között tart, méretkorlátozással védett faj, a tilalmi időszakot kivéve kifogható. Származási helye: Bögöz, Székegyudvarhely, 2018. október. 27 (Forrás: Szűcs Gábor).....	19
ábra 16 Fenékjáró küllő (<i>Gobio gobio</i>), fokozottan védett. Származási helye: Bögöz, 2023. július 8. (Forrás: Szűcs Gábor)	19
ábra 18 Szemétszedés Székegyudvarhelyen a Föld napja alkalmából. Forrás: Székegyudvarhely Polgármesteri Hivatala.....	35
ábra 19 Gumiabroncsok a folyóban és folyó partján, Rosci 0383 Bögöz, 2023. március 16. Forrás: Szűcs Gábor.....	38
ábra 20 Petpalackok a parton, Bögöz község, Rosci 0383 Bögöz 2024. március.16. (Forrás: Szűcs Gábor)	42
ábra 21 A Nagyküiküllőbe öntött házi szemét, Bögöz, Székegyudvarhely, 2024. március 16. (Forrás: Szűcs Gábor).....	43
ábra 22 Ócfolvi patak, hídlábánál fennakadt szemét, Ócfolva, 2024. március 17. (Forrás: Szűcs Gábor).....	43
ábra 23 Leszakadt partszakasz, Rosci 0383 Bögöz,2024.március.16 (Forrás: Szűcs Gábor)	45
ábra 24 Folyószabályozás folyamatának következménye, Rosci 0383 Bögöz, Székegyudvarhely. (Forrás: Szűcs Gábor).....	45
ábra 25 Folyószabályozás következménye, leszakadt partszakasz. (Forrás: Szűcs Gábor).....	46

8. Táblázatok jegyzéke:

1 táblázat – Swot analízis választott projekt alapján (Forrás: Szűcs Gábor).....	30
2. táblázat Interjúalanyok táblázatba való összefoglalása (Forrás: Szűcs Gábor)	32

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet szeretnék mondani dr Lukács Gábor egyetemi docensnek, aki végig vezette a dolgozatomat, és akinek köszönhetem, hogy ezt a témakört választhattam a szakdolgozatom témájának.

Szanati Angéla tanársegédnek, külső konzulensemnek, illetve minden tanáromnak, a Székelyudvarhelyi Egyetemi Központ vezetőségének, munkatársainak, hogy elérhetővé tették számomra ezt oktatási formát. Külön hálás vagyok Magyarországnak, amiért átvállalta az oktatás költségeit és ösztöndíjat biztosított, hogy anyanyelvemen tanulhassak.

Köszönöm a székelyudvarhelyi Horgász és vadász egyesület vezetőségének, hogy adatokkal segítették a munkámat, ugyanakkor a dolgozatban szereplő interjúalanyoknak, hogy időt szántak rám és adatokkal segítettek munkámat: Oláh Attilának a vízügy vezetőjének, Az RDE vezetőségének, Ferenc- Gothárd Alpárnak, Marmureanu- Bíró Leonardnak, Magyar Lajosnak, Benzár Zsoltnak.

A legfontosabbat a végére hagyva, köszönöm feleségemnek, hogy mindvégig mellettem állt és támogatta a tanulmányaim elvégzésében, kitartóan.

NYILATKOZAT

Szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Szócs Gábor
A Hallgató Neptun kódja: V3KL4B
A dolgozat címe: Védett területek gazdálkodása, a sporthorgászat szerepe a vidékfejlesztésben
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: MATE Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Agrárgazdaságtani és Agrárpolitikai Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

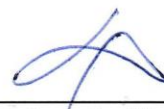
A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024 év Április hó 18 nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Szócs Gábor (név) (hallgató Neptun azonosítója: V3KL4B) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre **javaslom** / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem**

Kelt: Keszthely, 2024. év április hó 22. nap

Dr. Lukács Gábor

belső konzulens